

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता, पद, जटा, घन पाठः

5.2 पञ्चमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः - चित्युपक्रमाभिधानं

Contents

1	TS 5.2.1.1	6
2	TS 5.2.1.2	7
3	TS 5.2.1.3	7
4	TS 5.2.1.4	8
5	TS 5.2.1.5	9
6	TS 5.2.1.6	10
7	TS 5.2.1.7	11
8	TS 5.2.2.1	12
9	TS 5.2.2.2	13
10	TS 5.2.2.3	13
11	TS 5.2.2.4	14
12	TS 5.2.2.5	15
13	TS 5.2.2.6	16

14	TS 5.2.3.1	17
15	TS 5.2.3.2	18
16	TS 5.2.3.3	18
17	TS 5.2.3.4	19
18	TS 5.2.3.5	20
19	TS 5.2.3.6	21
20	TS 5.2.3.7	22
21	TS 5.2.4.1	23
22	TS 5.2.4.2	24
23	TS 5.2.4.3	25
24	TS 5.2.4.4	26
25	TS 5.2.5.1	27
26	TS 5.2.5.2	28
27	TS 5.2.5.3	29

28	TS 5.2.5.4	30
29	TS 5.2.5.5	31
30	TS 5.2.5.6	32
31	TS 5.2.6.1	33
32	TS 5.2.6.2	34
33	TS 5.2.6.3	35
34	TS 5.2.6.4	36
35	TS 5.2.6.5	37
36	TS 5.2.7.1	38
37	TS 5.2.7.2	39
38	TS 5.2.7.3	40
39	TS 5.2.7.4	41
40	TS 5.2.7.5	42
41	TS 5.2.8.1	43

42	TS 5.2.8.2	44
43	TS 5.2.8.3	44
44	TS 5.2.8.4	45
45	TS 5.2.8.5	46
46	TS 5.2.8.6	47
47	TS 5.2.8.7	48
48	TS 5.2.9.1	49
49	TS 5.2.9.2	50
50	TS 5.2.9.3	51
51	TS 5.2.9.4	52
52	TS 5.2.9.5	53
53	TS 5.2.9.6	54
54	TS 5.2.10.1	54
55	TS 5.2.10.2	55

56	TS 5.2.10.3	56
57	TS 5.2.10.4	57
58	TS 5.2.10.5	58
59	TS 5.2.10.6	58
60	TS 5.2.10.7	59
61	TS 5.2.11.1	60
62	TS 5.2.11.2	61
63	TS 5.2.12.1	62
64	TS 5.2.12.2	63

1 TS 5.2.1.1

TS 5.2.1.1

Samhita Paata

विष्णुमुखा वै देवा छन्दोभिरिमान् लोकाननपज्य मभ्यजयन् यद् विष्णुक्रमान् क्रमते विष्णुरेव
भूत्वा यजमानश्छन्दोभिरिमान् लोकाननपज्यमभि जयति विष्णोः क्रमोऽस्य भिमातिहेत्याह गायत्री
वै पृथिवी त्रैष्टुभमन्तरिक्षं जागती द्यौरानुष्टुभीर्दिश छन्दोभिरेवेमान् लोकान् यथा पूर्वमभि जयति
प्रजापतिरग्रिमंसृजत् सोऽस्मात् सृष्टः - []

Pada Paata

विष्णुमुखा इति विष्णु - मुखाः । वै । देवाः । छन्दोभिरिति छन्दः - भिः । इमान् । लोकान्
। अनपज्यमित्यनप - ज्यम् । अभीति । अजयन् । यत् । विष्णुक्रमानिति विष्णु-क्रमान्
। क्रमते । विष्णुः । एव । भूत्वा । यजमानः । छन्दोभिरिति छन्दः - भिः । इमान् ।
लोकान् । अनपज्यमित्यनप-ज्यम् । अभीति । जयति । विष्णोः । क्रमः । असि ।
अभिमातिहेत्याभिमाति-हा । इति । आह । गायत्री । वै । पृथिवी । त्रैष्टुभम् । अन्तरिक्षम्
। जागती । द्यौः । आनुष्टुभीरित्यानु - स्तुभीः । दिशः । छन्दोभिरिति छन्दः - भिः । एव
। इमान् । लोकान् । यथापूर्वमिति यथा - पूर्वम् । अभीति । जयति । प्रजापतिरिति प्रजा -
पतिः । अग्रिम् । असृजत् । सः । अस्मात् । सृष्टः ।

2 TS 5.2.1.2

TS 5.2.1.2

Samhita Paata

पराङ्दैत् तमेतया ऽन्वैदक्रन्ददिति तया वै सौऽग्नेः प्रियं धामाऽवारुन्ध यदेतामन्वाहा-ग्नेरेवैतया प्रियं
धामाऽवं रुन्ध ईश्वरो वा एष पराङ् प्रदधो यो विष्णुक्रमान् क्रमते चतसृभिरा वर्तते चत्वारि छ-
न्दांसि छन्दांसि खलु वा अग्नेः प्रिया तनूः प्रियामेवास्य तनुवमभि - []

Pada Paata

पराङ् । ऐत् । तम् । एतया । अन्विति । ऐत् । अक्रन्दत् । इति । तया । वै । सः ।
अग्नेः । प्रियम् । धामं । अवेति । अरुन्ध । यत् । एताम् । अन्वाहेत्यनु-आहं । अग्नेः ।
एव । एतया । प्रियम् । धामं । अवेति । रुन्धे । ईश्वरः । वै । एषः । पराङ् । प्रदध
इति प्र -दधः । यः । विष्णुक्रमानिति विष्णु - क्रमान् । क्रमते । चतसृभिरिति चतसृ - भिः
। एति । वर्तते । चत्वारि । छन्दांसि । छन्दांसि । खलु । वै । अग्नेः । प्रिया । तनूः
। प्रियाम् । एव । अस्य । तनुवम् । अभीति ।

3 TS 5.2.1.3

TS 5.2.1.3

Samhita Paata

प॒र्याव॑र्तते दक्षिणा प॒र्याव॑र्तते स्वमे॒व वी॒र्य॑मनु॑ प॒र्याव॑र्तते तस्मा॒द्-दक्षि॑णोऽर्द्ध आ॒त्मनो॑ वी॒र्याव॑त्तरोऽथो॑
 आ॒दित्य॑स्यै॒वाऽऽ*वृ॒त्तम॑नु॑ प॒र्याव॑र्तते शु॒न॒श्शेप॑माजी॒गर्ति॑ वरु॑णोऽगृ॒ह्णाथ॑ स ए॒तां वा॑रु॒णीम॑पश्यत् तया॑
 वै स आ॒त्मानं॑ वरु॒णपा॑शाद॑मुञ्च॒द्-वरु॑णो वा ए॒तं गृ॑ह्णाति॒ य उ॒खां प्र॑तिमुञ्चत् उ॒त्त॒मं वरु॑ण॒पाश॑-
 म॒स्मदित्या॑ह-ऽऽ*त्मानं॑मे॒वैतया॑ - []

Pada Paata

प॒र्याव॑र्ततु इति॑ परि - आव॑र्तते । दक्षि॑णा । प॒र्याव॑र्ततु इति॑ परि - आव॑र्तते । स्वम् । ए॒व ।
 वी॒र्य॑म् । अ॒न्विति॑ । प॒र्याव॑र्ततु इति॑ परि - आव॑र्तते । तस्मा॑त् । दक्षि॑णः । अ॒र्धः । आ॒त्मनः॑
 । वी॒र्याव॑त्त॒र इति॑ वी॒र्याव॑त् - त॒रः । अथो॑ इति॑ । आ॒दित्य॑स्य॑ । ए॒व । आ॒वृ॒त्तमि॑त्या॑ - वृ॒त्तम् ।
 अ॒न्विति॑ । प॒र्याव॑र्ततु इति॑ परि - आव॑र्तते । शु॒न॒श्शेप॑म् । आजी॒गर्ति॑म् । वरु॑णः । अ॒गृ॒ह्णात्
 । सः । ए॒ताम् । वा॑रु॒णीम् । अ॒प॒श्यत् । तया॑ । वै । सः । आ॒त्मानं॑म् । वरु॑ण॒पाशा॑दिति॑
 वरु॑ण - पा॒शात् । अ॒मुञ्च॑त् । वरु॑णः । वै । ए॒तम् । गृ॑ह्णाति॒ यः । उ॒खाम् । प्र॑तिमुञ्चत्
 इति॑ प्र॒ति - मु॒ञ्चते॑ । उ॒दिति॑ । उ॒त्त॒ममि॑त्यु॒त् - त॒मम् । वरु॑ण । पा॒शम् । अ॒स्मत् । इति॑ ।
 आ॒ह । आ॒त्मानं॑म् । ए॒व । ए॒तया॑ ।

4 TS 5.2.1.4

TS 5.2.1.4

Samhita Paata

वरु॑णपा॒शान् मु॑ञ्च॒त्या त्वा॑ऽ*हार॒षमि॑त्या॒हा ऽऽ*ह्य॑नः॒ हर॑ति ध्रु॒वस्ति॑ष्ठा ऽवि॒चाच॑लि॒रित्या॑ह॒ प्रति॑ष्ठि-

त्वै॑ विश॑स्त्वा॒ सर्वा॑ वाञ्छ॑न्त्वित्या॑ह विशै॑वैनः॒ सम॑र्द्धयत्यस्मिन् रा॒ष्ट्रम॑धिं श्रये॑त्या॑ह रा॒ष्ट्रमे॒वास्मिन्॑
ध्रुव॑म॒क॒र्यं का॒मये॑त रा॒ष्ट्रः स्या॑दिति॒ तं मन॑सा ध्याये॑द्-रा॒ष्ट्रमे॒व भ॑वत्य - []

Pada Paata

वरु॑णपा॒शादि॑ति वरु॑ण-पा॒शात् । मुञ्च॑ति । एति॑ । त्वा॒ । अ॒हार॒षम् । इति॑ । आ॒ह॒ । एति॑
। हि॒ । ए॒नम् । हर॑ति । ध्रु॒वः । तिष्ठ॑ । अ॒वि॒चा॒च॒लि॒रित्य॑वि - चा॒च॒लिः । इति॑ । आ॒ह॒ ।
प्रति॑ष्ठित्या॒ इति॑ प्रति॑ - स्थि॑त्यै । विशः॑ । त्वा॒ । सर्वाः॑ । वाञ्छ॑न्तु । इति॑ । आ॒ह॒ । विशा॑
। ए॒व । ए॒नम् । समि॑ति । अ॒र्द्धय॑ति । अ॒स्मिन् । रा॒ष्ट्रम् । अधी॑ति । श्र॒य॒ । इति॑ । आ॒ह॒
। रा॒ष्ट्रम् । ए॒व । अ॒स्मिन् । ध्रु॒वम् । अ॒कः । यम् । का॒मये॑त । रा॒ष्ट्रम् । स्या॑त् । इति॑ ।
तम् । मन॑सा । ध्या॒येत् । रा॒ष्ट्रम् । ए॒व । भ॑वति ।

5 TS 5.2.1.5

TS 5.2.1.5

Samhita Paata

-ग्रे॑ बृ॒हन्नु॑षसा॒मू॒र्द्धो अ॑स्था॒दित्या॑हाऽग्र॑मे॒वैनः॑ समा॒नानां॑ करोति निर्ज॑ग्मि॒वान् तम॑स॒ इत्या॑ह॒ तम॑
ए॒वास्मा॑दप॒ हन्ति॑ ज्योति॑षा- ऽऽगा॒दित्या॑ह॒ ज्योति॑रे॒वा-स्मिन्॑ दधाति चत॑सृभिः साद॑यति च॒त्वारि॑
छन्दा॑श्सि॒ छन्दो॑भिरे॒वाऽ-ति॑च्छन्दसोत्त॒मया॑ वर्ष्म॒ वा ए॒षा छन्द॑सां॒ यदति॑च्छन्दा॒ वर्ष्मे॑वैनः॑ समा॒नानां॑
करोति॑ स॒द्वती॑ - []

Pada Paata

अ॒ग्रै । बृ॒हन् । उ॒षसा॑म् । ऊ॒र्ध्वः । अ॒स्थात् । इति॑ । आ॒ह् । अ॒ग्रम् । ए॒व । ए॒नम् ।
 स॒मा॒ना॒नाम् । क॒रोति॑ । नि॒र्ज॒ग्मि॒वानि॑ति॒ निः-ज॒ग्मि॒वान् । तम॑सः । इति॑ । आ॒ह् । तमः॑ ।
 ए॒व । अ॒स्मात् । अ॒पेति॑ । ह॒न्ति । ज्योति॑षा । एति॑ । अ॒गात् । इति॑ । आ॒ह् । ज्योतिः॑
 । ए॒व । अ॒स्मिन् । द॒धाति॑ । च॒त॒सृभि॑रिति॒ च॒त॒सृ - भिः॑ । सा॒द॒यति॑ । च॒त्वारि॑ । छ॒न्दा॑सि
 । छ॒न्दो॑भि॒रिति॑ छ॒न्दः - भिः॑ । ए॒व । अति॑च्छ॒न्द॒सेत्य॑ति - छ॒न्द॒सा । उ॒त्त॒मये॑त्यु॒त् - त॒मया॑
 । व॒ष्म । वै । ए॒षा । छ॒न्द॑साम् । यत् । अति॑च्छ॒न्दा इत्य॑ति - छ॒न्दाः । व॒ष्म । ए॒व ।
 ए॒नम् । स॒मा॒ना॒नाम् । क॒रोति॑ । स॒द्वृ॒तीति॑ सत् - व॒ती ।

6 TS 5.2.1.6**TS 5.2.1.6****Samhita Paata**

भवति॑ स॒त्त्वमे॒वैनं॑ गमयति॒ वा॒थ्स॒प्रेणो॑पं तिष्ठत॒ ए॒तेन॒ वै व॑थ्स॒प्रीभा॑ल॒न्दुनो॑ऽग्नेः प्रि॒यं धा॒माऽवा॑ऽरु॒न्धाऽग्ने॑रे॒वैतेन॑ प्रि॒यं धा॒माऽव॑ रुन्ध॒ एका॑द॒शं भ॑वत्ये॒कधै॒व यज॑माने॒ वीर्यं॑ द॒धाति॑ स्तोमे॒न वै दे॒वा अ॒स्मिन्
 लो॒क आ॑र्द्ध॒वन् छ॒न्दो॑भि॒रमु॒ष्मिन्थ॑ स्तोम॑स्ये॒व खलु॑ वा ए॒तद्-रूपं॑ यद्-वा॑थ्स॒प्रं यद्-वा॑थ्स॒प्रेणो॑प॒तिष्ठ॑त
 - []

Pada Paata

भ॒वति॑ । स॒त्त्वमि॑ति॒ सत् - त्वम् । ए॒व । ए॒नम् । ग॒म॒यति॑ । वा॒थ्स॒प्रेणे॑ति॒ वा॒थ्स - प्रे॑ण ।

उपेति॑ । तिष्ठ॑ते । ए॒तेन॑ । वै । व॒थ्स॒प्रीरि॑ति व॒थ्स - प्रीः । भाल॑न्दुनः । अ॒ग्नेः । प्रि॒यम् ।
 धाम॑ । अवे॑ति । अ॒रुन्ध॑ । अ॒ग्नेः । ए॒व । ए॒तेन॑ । प्रि॒यम् । धाम॑ । अवे॑ति । रु॒न्धे ।
 ए॒कादु॑शम् । भ॒वति॑ । ए॒क॒धेत्ये॑क - धा । ए॒व । यज॑माने । वी॒र्य॑म् । दु॒धाति॑ । स्तोमे॑न ।
 वै । दे॒वाः । अ॒स्मिन् । लो॒के । आ॒र्ध्व॒वन् । छन्दो॑भिरिति॑ छन्दः - भिः । अ॒मुष्मि॑न् ।
 स्तोम॑स्य । इ॒व । खलु॑ । वै । ए॒तत् । रू॒पम् । यत् । वा॒थ्स॒प्रमि॑ति वा॒थ्स-प्रम् । यत् ।
 वा॒थ्स॒प्रेणे॑ति वा॒थ्स-प्रेण॑ । उ॒प॒तिष्ठ॑त॒ इत्यु॑प॒तिष्ठ॑ते ।

7 TS 5.2.1.7

TS 5.2.1.7

Samhita Paata

इ॒ममे॒व तेन॑ लो॒कम॒भि ज॑यति॑ यद्-वि॒ष्णु॒क्रमा॑न् क्रम॑तेऽमु॒मेव॑ तैर्लो॒कम॒भि ज॑यति॑ पूर्वे॒द्युः प्र॑क्राम॒-
 त्यु॒त्तरे॒द्युरु॑प॑ तिष्ठ॑ते तस्मा॑द्-यो॒गेऽन्या॑सां प्र॒जानां॑ मनः॒ क्षेमे॑ऽन्या॑सां तस्मा॑द्-या॒याव॑रः॒ क्षेम्य॑स्ये॒शे
 तस्मा॑द्-या॒याव॑रः॒ क्षेम्य॑म॒द्भ्यव॑स्यति॑ मु॒ष्टी क॑रोति॑ वाचं॑ च॒च्छति॑ य॒ज्ञस्य॑ धृ॒त्यै ॥

Pada Paata

इ॒मम् । ए॒व । तेन॑ । लो॒कम् । अ॒भीति॑ । ज॒यति॑ । यत् । वि॒ष्णु॒क्रमा॑निति॑ वि॒ष्णु - क्र॒मान् ।
 क्रम॑ते । अ॒मुम् । ए॒व । तैः । लो॒कम् । अ॒भीति॑ । ज॒यति॑ । पूर्वे॒द्युः । प्रे॑ति । क्राम॑ति ।
 उ॒त्तरे॒द्युः । उपे॑ति । तिष्ठ॑ते । तस्मा॑त् । यो॒गे । अ॒न्यासा॑म् । प्र॒जाना॑मिति॑ प्र - जाना॑म् । मनः॑
 । क्षेमे॑ । अ॒न्यासा॑म् । तस्मा॑त् । या॒याव॑रः । क्षेम्य॑स्य । ई॒शे । तस्मा॑त् । या॒याव॑रः । क्षेम्य॑म्

। अ॒द्ध्यव॑स्य॒तीत्या॑धि - अव॑स्यति । मु॒ष्टी इति॑ । क॒रोति॑ । वाच॑म् । य॒च्छति॑ । य॒ज्ञस्य॑ । धृ॒त्यै ॥

8 TS 5.2.2.1

TS 5.2.2.1

Samhita Paata

अन्न॑प॒तेऽन्न॑स्य नो दे॒हीत्या॑हा-ग्नि॒र्वा अन्न॑पतिः स ए॒वास्मा॑ अन्नं प्रयच्छत्यन॒मीव॑स्यं शु॒ष्मिण॑ इत्या॒हा-
य॒क्ष्मस्येति॑ वावैतदा॒ह प्र प्र॑दा॒तारं॑ तारिष॒ ऊर्जं॑ नो धेहि द्वि॒पदे॑ चतु॑ष्पद इत्या॒हाऽऽशिष॑मे॒वैता॒मा
शा॑स्त उदु॑ त्वा विश्वे॑ दे॒वा इत्या॑ह प्रा॒णा वै विश्वे॑ दे॒वाः - []

Pada Paata

अन्न॑प॒त इत्यन्न॑ - प॒ते । अन्न॑स्य । नः॒ । दे॒हि । इति॑ । आ॒ह । अ॒ग्निः । वै । अन्न॑पतिरित्यन्न॑
- प॒तिः । सः । ए॒व । अ॒स्मै । अन्न॑म् । प्रेति॑ । य॒च्छति॑ । अ॒न॒मीव॑स्यं । शु॒ष्मिणः॑ ।
इति॑ । आ॒ह । अ॒य॒क्ष्मस्य॑ । इति॑ । वाव । ए॒तत् । आ॒ह । प्रेति॑ । प्र॒दा॒तार॑मिति॑ प्र -
दा॒तार॑म् । तारि॒षः । ऊ॒र्जम् । नः॒ । धे॒हि । द्वि॒पद॑ इति॑ द्वि - पदे॑ । चतु॑ष्पद इति॑ चतुः
- प॒दे । इति॑ । आ॒ह । आ॒शिष॑मित्या॑ - शिष॑म् । ए॒व । ए॒ताम् । एति॑ । शा॒स्ते । उ॒-
दि॒ति । उ । त्वा । विश्वे॑ । दे॒वाः । इति॑ । आ॒ह । प्रा॒णा इति॑ प्र-अ॒नाः । वै । विश्वे॑ । दे॒वाः ।

9 TS 5.2.2.2

TS 5.2.2.2

Samhita Paata

प्राणैरेवैनमुद्यच्छते ऽग्ने भरन्तु चित्तिभिरित्याह यस्मा एवैनं चित्तायोद्यच्छते तेनैवैनं समर्द्धयति
चतसृभिरा सादयति चत्वारि छन्दांसि छन्दोभिरेवातिच्छन्दसोत्तमया वर्ष्म वा एषा छन्दसां -
यदतिच्छन्दा वर्ष्मेवैनं समानानां करोति सद्धती भवति सत्त्वमेवैनं गमयति प्रेदग्ने ज्योतिष्मान् - []

Pada Paata

प्राणैरिति प्र - अनैः । एव । एनम् । उदिति । यच्छते । अग्ने । भरन्तु । चित्तिभिरिति
चित्ति - भिः । इति । आह । यस्मै । एव । एनम् । चित्ताय । उद्यच्छत इत्युत् - यच्छते
। तेन । एव । एनम् । समिति । अर्द्धयति । चतसृभिरिति चतसृ - भिः । एति ।
सादयति । चत्वारि । छन्दांसि । छन्दोभिरिति छन्दः - भिः । एव । अतिच्छन्दसेत्यति
- छन्दसा । उत्तमयेत्युत् - तमया । वर्ष्म । वै । एषा । छन्दसाम् । यत् । अतिच्छन्दा
इत्यति - छन्दाः । वर्ष्म । एव । एनम् । समानानाम् । करोति । सद्धतीति सत् - वृती ।
भवति । सत्त्वमिति सत्-त्वम् । एव । एनम् । गमयति । प्रेति । इत् । अग्ने । ज्योतिष्मान् ।

10 TS 5.2.2.3

TS 5.2.2.3

Samhita Paata

याहीत्याह॑ ज्योति॑रे॒वास्मिन् दधा॑ति त॒नुवा॑ वा ए॒ष हि॑नस्ति य॒ः हि॑नस्ति मा हि॒ःसी॑स्त॒नुवा॑ प्र॒जा इत्या॑ह
 प्र॒जाभ्य॑ ए॒वैन॑ः श॒मय॑ति रक्षा॑सि वा ए॒तद्-य॒ज्ञः स॑चन्ते य॒दनं॑ उ॒थ्सर्ज॑-त्य॒क्रन्द॑दित्यन्वा॒ह रक्ष॑सा-
 म॒प॑हत्या॒ अन॑सा व॒हन्-त्य॑प॒चिति॑-मे॒वास्मिन् दधा॑ति तस्मा॑द॒नुस्वी॑ चं र॒थी चा॑ति॒थीना॑-म॒प॑चिततमा॒ -
 []

Pada Paata

या॒हि । इति॑ । आ॒ह । ज्योति॑ः । ए॒व । अ॒स्मिन् । द॒धाति॑ । त॒नुवा॑ । वै । ए॒षः । हि॑नस्ति
 । यम् । हि॑नस्ति । मा । हि॒ःसीः । त॒नुवा॑ । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । इति॑ । आ॒ह । प्र॒जाभ्य॑
 इति॑ प्र - जाभ्यः । ए॒व । ए॒नम् । श॒मय॑ति । रक्षा॑सि । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञम् । स॑चन्ते ।
 यत् । अनः॑ । उ॒थ्सर्ज॑तीत्यु॒त्-सर्ज॑ति । अ॒क्रन्द॑त् । इति॑ । अ॒न्विति॑ । आ॒ह । रक्ष॑साम् ।
 अ॒प॑हत्या॒ इत्य॑प - ह॒त्यै । अन॑सा । व॒हन्ति॑ । अ॒प॑चिति॒मित्य॑प - चि॒तिम् । ए॒व । अ॒स्मिन् । द॒-
 धा॑ति । तस्मा॑त् । अ॒नुस्वी॑ । च॒ । र॒थी । च॒ । अ॒ति॒थीना॑म् । अ॒प॑चिततमा॒वित्य॑प॒चित - त॒मौ ।

11 TS 5.2.2.4

TS 5.2.2.4

Samhita Paata

व॒प॑चिति॒मान् भ॑वति॒ य ए॒वं वे॑दं स॒मिधा॑ऽग्निं दु॒वस्य॑तेति॒ घृ॒तानु॑षि॒क्ताम॑व॒सिते॑ स॒मिध॑मा द॒धाति॑
 यथा॑ऽति॒थय॑ आ॒गता॑य स॒र्पिष्व॑दाति॒थ्यं क्रि॑यते ता॒दृगे॒व तद्-गा॑यत्रि॒या ब्रा॑ह्म॒णस्य॑ गा॒यत्रो॑ हि ब्रा॑ह्म॒-
 ण॒स्त्रिष्टु॑भा॒ राज॑न्य॒स्य त्रैष्टु॑भो॒ हि रा॑ज॒न्योऽप्सु॑ भस्म॒ प्र वे॑शयत्य॒प्सुयो॑नि॒र्वा अ॒ग्निः स्वा॑मे॒वैनं॑ योनिं॒

गमयति तिसृभिः प्रवेशयति त्रिवृद्धा - []

Pada Paata

अपंचितिमानित्यपंचिति - मान् । भवति । यः । एवम् । वेदं । समिधेति सं - इधम् ।
अग्निम् । दुवस्यत् । इति । घृतानुषिक्तमिति घृत - अनुषिक्तम् । अवसित इत्यव - सिते
। समिधमिति सं - इधम् । एति । दधाति । यथा । अतिथये । आगतायेत्या - गताय ।
सर्पिष्वत् । अतिथ्यम् । क्रियते । तदृक् । एव । तत् । गायत्रिया । ब्राह्मणस्य । गायत्रः
। हि । ब्राह्मणः । त्रिष्टुभम् । राजन्यस्य । त्रैष्टुभः । हि । राजन्यः । अप्सिस्वत्यप्-सु ।
भस्मं । प्रेति । वेशयति । अप्सुयोनिरितियप्सु - योनिः । वै । अग्निः । स्वाम् । एव । ए-
नुम् । योनिम् । गमयति । तिसृभिरिति तिसृभिः । प्रेति । वेशयति । त्रिवृदिति त्रि - वृत् । वै ।

12 TS 5.2.2.5

TS 5.2.2.5

Samhita Paata

अग्नि-र्यावानेवाऽग्निस्तं प्रतिष्ठां गमयति परा वा एषोऽग्निं वपति योऽप्सु भस्मं प्रवेशयति ज्योतिष्मतीभ्या-
मव दधाति ज्योतिरेवाऽस्मिन् दधाति द्वाभ्यां प्रतिष्ठित्यै परा वा एष प्रजां पशून् वपति योऽप्सु
भस्मं प्रवेशयति पुनरूर्जा सह रय्येति पुनरुदैति प्रजामेव पशूनात्मन् धत्ते पुनस्त्वाऽऽदित्या - []

Pada Paata

अ॒ग्निः । या॒वान् । ए॒व । अ॒ग्निः । तम् । प्र॒ति॒ष्ठा॒मि॒तिं प्र॒ति - स्था॒म् । ग॒म॒य॒ति । परे॒ति । वै ।
 । ए॒षः । अ॒ग्नि॒म् । व॒प॒ति । यः । अ॒प्सि॒स्व॒त्य॒प् - सु । भ॒स्म । प्र॒वे॒श॒य॒ती॒तिं प्र - वे॒श॒य॒ति ।
 । ज्यो॒ति॒ष्म॒ती॒भ्याम् । अ॒वे॒ति । दु॒धा॒ति । ज्यो॒तिः । ए॒व । अ॒स्मि॒न् । दु॒धा॒ति । द्वा॒भ्या॑म् ।
 प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या इति॑ प्र॒ति - स्थि॒त्यै । परे॒ति । वै । ए॒षः । प्र॒जा॒मि॒तिं प्र - जा॒म् । प॒शून् । व॒प॒ति ।
 । यः । अ॒प्सि॒स्व॒त्य॒प् - सु । भ॒स्म । प्र॒वे॒श॒य॒ती॒तिं प्र - वे॒श॒य॒ति । पु॒नः । ऊ॒र्जा । स॒ह ।
 रु॒य्या । इति॑ । पु॒नः । उ॒दै॒ती॒त्यु॒त् - ऐ॒ति । प्र॒जा॒मि॒तिं प्र - जा॒म् । ए॒व । प॒शून् । आ॒त्म॒न् ।
 । ध॒त्ते । पु॒नः । त्वा॒ । आ॒दि॒त्याः ।

13 TS 5.2.2.6

TS 5.2.2.6

Samhita Paata

रु॒द्रा वस॑वः॒ समि॑न्धता॒-मि॒त्या॑है॒ता वा ए॒तं दे॒वता॒ अ॒ग्रे स॑मै॒न्धत् ताभि॑रे॒वैन॑ꣳ समि॑न्धे बो॒धा स बो॑धी॒-
 त्यु॒पं तिष्ठ॑ते बो॒धय॑त्ये॒वैनं॑ तस्मा॑त् सु॒त्वा प्र॒जाः प्र॒बु॒द्ध॒य॒न्ते यथा॑स्था॒नमु॒पं तिष्ठ॑ते तस्मा॑द्-यथा॑स्था॒नं
 प॒शवः॒ पुन॑रेत्यो॒पं तिष्ठ॑न्ते ॥

Pada Paata

रु॒द्राः । वस॑वः । स॒मि॒ति । इ॒न्ध॒ता॒म् । इति॑ । आ॒ह । ए॒ताः । वै । ए॒तम् । दे॒वताः॑
 । अ॒ग्रे । स॒मि॒ति । ऐ॒न्ध॒त् । ताभिः॑ । ए॒व । ए॒नम् । स॒मि॒ति । इ॒न्धे । बो॒ध । सः ।
 बो॒धि । इति॑ । उ॒पे॒ति । तिष्ठ॑ते । बो॒धय॑ति । ए॒व । ए॒नम् । तस्मा॑त् । सु॒त्वा । प्र॒जा इति॑
 प्र - जाः । प्रे॒ति । बु॒द्ध॒य॒न्ते । यथा॑स्था॒नमि॑ति॒ यथा - स्था॒नम् । उ॒पे॒ति । तिष्ठ॑ते । तस्मा॑-

"त् । य॒था॒स्थान॑मि॒तिं य॒था - स्थान॑म् । प॒शवः॑ । पुनः॑ । ए॒त्येत्यौ॑ - इ॒त्य॑ । उ॒पेति॑ । तिष्ठ॑न्ते ॥

14 TS 5.2.3.1

TS 5.2.3.1

Samhita Paata

याव॑ती॒ वै पृ॑थि॒वी तस्यै॑ य॒म आधि॑प॒त्यं परी॑याय॒ यो वै य॒मं दे॒वय॑ज॒नम॒स्या अ॒निर्या॑च्याऽग्निं
चि॑नु॒ते य॒मायै॑नः॒ स चि॑नु॒तेऽपे॑ते-त्य॒द्भ्यव॑साययति॒ यममे॒व दे॒वय॑ज॒नम॒स्यै नि॒र्याच्या॑-ऽऽत्म॑नेऽग्निं
चि॑नु॒त इष्व॑ग्रेण॒ वा अ॒स्या अना॑मृ॒त-मि॒च्छन्तो॑ नावि॒न्दुन् ते दे॒वा ए॒तद्-यजु॑र॒पश्य॑न्नपे॒तेति॑ यदे॒तेना॑-
ध्यव॑सायय॒त्य - []

Pada Paata

याव॑ती । वै । पृ॒थि॒वी । तस्यै॑ । य॒मः । आधि॑प॒त्यमि॒त्याधि॑ - प॒त्यम् । परी॑ति । इ॒याय॑ । यः
। वै । य॒मम् । दे॒वय॑ज॒नमि॒तिं दे॒व - यज॑नम् । अ॒स्याः । अ॒निर्या॑च्येत्य॒निः - या॒च्य॑ । अ॒ग्निम्
। चि॑नु॒ते । य॒माय॑ । ए॒नम् । सः । चि॑नु॒ते । अ॒पेति॑ । इ॒त् । इति॑ । अ॒द्भ्यव॑सायय॒तीत्य॑धि -
अव॑साययति । य॒मम् । ए॒व । दे॒वय॑ज॒नमि॒तिं दे॒व-यज॑नम् । अ॒स्यै॑ । नि॒र्याच्ये॑ति॒ निः - याच्य॑
। आ॒त्म॒ने । अ॒ग्निम् । चि॑नु॒ते । इष्व॑ग्रेणे॒तीषु॑ - अ॒ग्रेण॑ । वै । अ॒स्याः । अना॑मृ॒तमि॒त्यना॑ -
मृ॒तम् । इ॒च्छन्तः॑ । न । अ॒वि॒न्दुन् । ते । दे॒वाः । ए॒तत् । यजुः॑ । अ॒पश्य॑न् । अ॒पेति॑ ।
इ॒त् । इति॑ । यत् । ए॒तेन॑ । अ॒द्भ्यव॑सायय॒तीत्य॑धि - अ॒वसा॑ययति ।

15 TS 5.2.3.2

TS 5.2.3.2

Samhita Paata

-नामृत एवाग्निं चिनुत उद्वन्ति यदेवास्या अमेद्व्यं तदप हन्त्यपोऽवोक्षति शान्त्यै सिकता नि
वपत्येतद्वा अग्नेवैश्वानरस्य रूपं रूपेणैव वैश्वानरमव रुन्ध ऊषान् निवपति पुष्टिर्वा एषा प्रजननं
यदूषाः पुष्ट्यामेव प्रजननेऽग्निं चिनुतेऽथो सज्ञानं एव सज्ञानं ह्येतत् - []

Pada Paata

अनामृत इत्यना - मृते । एव । अग्निम् । चिनुते । उदिति । हन्ति । यत् । एव ।
अस्याः । अमेद्व्यम् । तत् । अपेति । हन्ति । अपः । अवेति । उक्षति । शान्त्यै ।
सिकताः । नीति । वपति । एतत् । वै । अग्नेः । वैश्वानरस्य । रूपम् । रूपेण ।
एव । वैश्वानरम् । अवेति । रुन्धे । ऊषान् । नीति । वपति । पुष्टिः । वै । एषा ।
प्रजननमिति प्र - जननम् । यत् । ऊषाः । पुष्ट्याम् । एव । प्रजनन इति प्र - जनने । अग्निम्
। चिनुते । अथो इति । सज्ञान इति सं - ज्ञाने । एव । सज्ञानमिति सं-ज्ञानम् । हि । एतत् ।

16 TS 5.2.3.3

TS 5.2.3.3

Samhita Paata

प॒शूनां॑ यदू॒षा द्यावा॑पृ॒थि॒वी स॒हाऽऽस्तां॑ ते वि॒य॒ती अ॑ब्रू॒ताम॑स्त्वे॒व नौ स॒ह य॒ज्ञिय॑मि॒ति यदु॑मु॒ष्या य॒ज्ञि॒-
य॒मासी॑त् तदु॒स्याम॑दधात् त ऊ॒षा अ॑भवन् यदु॒स्या य॒ज्ञिय॑मासीत् तदु॒मुष्या॑मदधात् तदु॒दश्च॑न्द्रम॑सि
कृ॒ष्णमू॒षान् नि॒वप॑न्नदो ध्या॒येद् द्यावा॑पृ॒थि॒व्योरे॒व य॒ज्ञिये॑ऽग्निं चि॑नुते ऽय॑ः सो अ॒ग्निरि॑तिं वि॒श्वामि॑त्रस्य
- []

Pada Paata

प॒शूनाम् । यत् । ऊ॒षाः । द्यावा॑पृ॒थि॒वी इति॑ द्यावा॑ - पृ॒थि॒वी । स॒ह । आ॒स्ताम् । ते इति॑ । वि॒य॒ती
इति॑ वि - य॒ती । अ॒ब्रू॒ताम् । अस्तु॑ । ए॒व । नौ । स॒ह । य॒ज्ञिय॑म् । इति॑ । यत् । अ॒मुष्याः॑
। य॒ज्ञिय॑म् । आसी॑त् । तत् । अ॒स्याम् । अ॒दधा॑त् । ते । ऊ॒षाः । अ॒भव॑न् । यत् । अ॒स्याः
। य॒ज्ञिय॑म् । आसी॑त् । तत् । अ॒मुष्या॑म् । अ॒दधा॑त् । तत् । अ॒दः । च॒न्द्रम॑सि । कृ॒ष्णम् ।
ऊ॒षान् । नि॒वप॑न्निति॑ नि॒वप॑न्न । अ॒दः । ध्या॒येत् । द्यावा॑पृ॒थि॒व्योरिति॑ द्यावा॑ - पृ॒थि॒व्योः । ए॒व ।
य॒ज्ञिये॑ । अ॒ग्निम् । चि॑नुते । अ॒यम् । सः । अ॒ग्निः । इति॑ । वि॒श्वामि॑त्रस्येति॑ वि॒श्व - मि॒त्रस्य॑ ।

17 TS 5.2.3.4

TS 5.2.3.4

Samhita Paata

सू॒क्तं भ॑वत्ये॒तेन॒ वै वि॒श्वामि॑त्रोऽ॒ग्नेः प्रि॒यं धा॒मा ऽवा॑रु॒न्धाग्ने॑रे॒वैतेन॑ प्रि॒यं धा॒माव॑ रु॒न्धे छ॒न्दोभि॑र्वै
दे॒वाः सु॑व॒र्गं लो॒कमा॑यन् चत॑स्रः प्राची॒रुप॑ दधाति च॒त्वारि॑ छ॒न्दा॑ऽसि छ॒न्दोभि॑रे॒व तद्-य॑ज॒मानः सु॒-
व॒र्गं लो॒कमे॑ति॒ तेषा॑ सु॒व॒र्गं लो॒कं य॒तां दि॒शः सम॑व्लीयन्त॒ ते द्वे पु॑रस्ता॒थ स॒मीची॑ उपा॑दधत् द्वे - []

Pada Paata

सूक्तमिति सु - उक्तम् । भवति । एतेन । वै । विश्वमित्र इति विश्व - मित्रः । अग्नेः । प्रियम् । धाम । अवेति । अरुन्ध । अग्नेः । एव । एतेन । प्रियम् । धाम । अवेति । रुन्धे । छन्दोभिरिति छन्दः - भिः । वै । देवाः । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । आयन् । चतस्रः । प्राचीः । उपेति । दधाति । चत्वारि । छन्दांसि । छन्दोभिरिति छन्दः - भिः । एव । तत् । यजमानः । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । एति । तेषाम् । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । यताम् । दिशः । समिति । अल्लियन्त । ते । द्वे इति । पुरस्तात् । समीची इति । उपेति । अदधत् । द्वे इति ।

18 TS 5.2.3.5**TS 5.2.3.5****Samhita Paata**

पश्चात् समीची ताभिर्वै तेदिशोऽदधन् यद्वे पुरस्तात् समीची उपदधाति द्वे पश्चात् समीची दि-
शां विधृत्या अथो पशवो वै छन्दांसि पशून्नेवास्मै समीचो दधात्यष्टावुप दधात्यष्टाक्षरा गायत्री
गायत्रौऽग्नि-र्यावानेवाग्निस्तं चिनुतेऽष्टावुप दधात्यष्टाक्षरा गायत्री गायत्री सुवर्गं लोकमञ्जसा वेद सु-
वर्गस्य लोकस्य - []

Pada Paata

प॒श्चात् । स॒मीची॒ इति॑ । ताभिः॑ । वै । ते । दि॒शः । अ॒दृ॒ह॒न् । यत् । द्वे इति॑ ।
 पु॒रस्ता॑त् । स॒मीची॒ इति॑ । उ॒प॒द॒धा॒तीत्यु॑प - द॒धा॒ति । द्वे इति॑ । प॒श्चात् । स॒मीची॒ इति॑ ।
 दि॒शाम् । वि॒धृत्या॑ इति॑ वि॒धृत्यै॑ । अथो॑ इति॑ । प॒शवः॑ । वै । छ॒न्दा॑श्सि । प॒शून् । ए॒व
 । अ॒स्मै । स॒मीचः॑ । दु॒धा॒ति । अ॒ष्टौ । उ॒पेति॑ । दु॒धा॒ति । अ॒ष्टाक्ष॑रेत्य॒ष्टा-अ॒क्षरा॑ । गा॒य॒त्री
 । गा॒य॒त्रः । अ॒ग्निः । या॒वान् । ए॒व । अ॒ग्निः । तम् । चि॒नुते॑ । अ॒ष्टौ । उ॒पेति॑ । दु॒धा॒ति
 । अ॒ष्टाक्ष॑रेत्य॒ष्टा-अ॒क्षरा॑ । गा॒य॒त्री । गा॒य॒त्री । सु॒व॒र्गमि॑ति॒ सुवः॑ - गम् । लो॒कम् । अ॒ञ्ज॑सा ।
 वे॒द । सु॒व॒र्गस्ये॑ति॒ सुवः॑ - ग॒स्य॑ । लो॒कस्य॑ ।

19 TS 5.2.3.6

TS 5.2.3.6

Samhita Paata

प्र॒ज्ञा॑त्यै त्रयो॑दश लो॒कं॑पृ॒णा उप॑ द॒धा॒त्येक॑वि॒शतिः॑ संप॑द्यन्ते प्र॒तिष्ठा॑ वा ए॒कवि॑शः प्र॒तिष्ठा॑
 गा॒र॒ह॑प॒त्य एक॑वि॒शस्यै॒व प्र॑ति॒ष्ठां गा॒र॒ह॑प॒त्यमनु॑ प्र॒ति तिष्ठ॑ति प्र॒त्यग्निं॑ चि॒क्या॒नस्तिष्ठ॑ति य ए॒वं
 वे॒द पञ्च॑चि॒तीकं॑ चिन्वी॒त प्रथ॑मं चि॒न्वा॒नः पा॒ङ्क्तो य॒ज्ञः पा॒ङ्क्ताः प॒शवो॑ य॒ज्ञमे॒व प॒शून्व॑ रु॒न्धे त्रि॑चि॒तीकं॑
 चिन्वी॒त द्वि॒तीयं॑ चिन्वा॒नस्त्रय॑ इ॒मे लो॒का ए॒ष्वे॒व लो॒केषु॑ - []

Pada Paata

प्र॒ज्ञा॑त्या॒ इति॑ प्र - ज्ञा॒त्यै । त्रयो॑द॒शेति॑ त्रयः॑ - द॒श । लो॒क॒पृ॒णा इति॑ लो॒कं - पृ॒णाः । उ॒पेति॑
 । दु॒धा॒ति । ए॒क॒वि॒शति॑रि॒त्येकं॑ - वि॒श॒तिः । स॒मि॒ति॑ । प॒द्य॒न्ते । प्र॒ति॒ष्ठेति॑ प्र॒ति - स्था॑ ।

वै । एकविंश इत्येक - विंशः । प्रतिष्ठेति प्रति - स्था । गारुहपत्य इति गारुह - पत्यः । एकविंशस्येत्येक - विंशस्य । एव । प्रतिष्ठामिति प्रति-स्थाम् । गारुहपत्यमिति गारुह - पत्यम् । अनु । प्रतीति । तिष्ठति । प्रतीति । अग्निम् । चिक्यान्ः । तिष्ठति । यः । एवम् । वेद । पञ्चचितीकमिति पञ्च-चितीकम् । चिन्वीत । प्रथमम् । चिन्वानः । पाङ्कः । युञ्जः । पाङ्कः । पशवः । युञ्जम् । एव । पशून् । अवेति । रुन्धे । त्रिचितीकमिति त्रि - चितीकम् । चिन्वीत । द्वितीयम् । चिन्वानः । त्रयः । इमे । लोकाः । एषु । एव । लोकेषु ।

20 TS 5.2.3.7

TS 5.2.3.7

Samhita Paata

प्रतिष्ठित्येकचितीकं चिन्वीत तृतीयं चिन्वान एकधा वै सुवर्गो लोक एकवृत्तैव सुवर्गलोकमेति
पुरीषेणाभ्यूहति तस्मान्माः सेनास्थिं छन्नं न दुश्चर्मा भवति य एवं वेद पञ्च चितयो भवन्ति पञ्चभिः
पुरीषैरभ्यूहति दश संपद्यन्ते दशाक्षरा विराडन्नं विराड् विराज्येवाऽन्नाद्ये प्रतिष्ठिति ॥

Pada Paata

प्रतीति । तिष्ठति । एकचितीकमित्येक - चितीकम् । चिन्वीत । तृतीयम् । चिन्वानः । एकधेत्येक - धा । वै । सुवर्ग इति सुवः - गः । लोकः । एकवृत्तेत्येक - वृत्ता । एव । सुवर्गमिति सुवः - गम् । लोकम् । एति । पुरीषेण । अभीति । ऊहति । तस्मात् । माः सेनं । अस्थि । छन्नम् । न । दुश्चर्मेति दुः - चर्मा । भवति । यः । एवम् ।

वेदं । पञ्च । चितयः । भवन्ति । पञ्चभिरिति पञ्च - भिः । पुरीषैः । अभीति । ऊहति । दश । समिति । पद्यन्ते । दशाक्षरेति दश - अक्षरा । विराडिति वि-राट् । अन्नम् । विराडिति वि - राट् । विराजीति वि - राजि । एव । अन्नाद्य इत्यन्न - अद्यै । प्रतीति । तिष्ठति ॥

21 TS 5.2.4.1

TS 5.2.4.1

Samhita Paata

वि वा एतौ द्विषाते यश्च पुराऽग्निर्यश्चोखायाः समितमिति चतसृभिः सं निवपति चत्वारि छन्दांसि छन्दांसि खलु वा अग्नेः प्रिया तनूः प्रिययैवैनौ तनुवा सः शास्ति समितमित्याह तस्माद्ब्रह्मणा क्षत्रं समेति यत्सं न्युप्यं विहरति तस्माद् ब्रह्मणा क्षत्रं व्येत्यृतुभि - []

Pada Paata

वीति । वै । एतौ । द्विषाते इति । यः । च । पुरा । अग्निः । यः । च । उखायां । समिति । इतम् । इति । चतसृभिरिति चतसृ-भिः । सम् । नीति । वपति । चत्वारि । छन्दांसि । छन्दांसि । खलु । वै । अग्नेः । प्रिया । तनूः । प्रियया । एव । एनौ । तनुवा । समिति । शास्ति । समिति । इतम् । इति । आह । तस्मात् । ब्रह्मणा । क्षत्रम् । समिति । एति । यत् । सन्युप्येति सं - न्युप्यं । विहरतीति वि - हरति । तस्मात् । ब्रह्मणा । क्षत्रम् । वीति । एति । ऋतुभिरित्यृतु - भिः ।

22 TS 5.2.4.2

TS 5.2.4.2

Samhita Paata

-वा एतं दीक्षयन्ति स ऋतुभिरेव विमुच्यो मातेव पुत्रं पृथिवी पुरीष्यमित्याह-तुभिरेवैनं दीक्षयि-
त्वर्तुभिर्वि मुञ्चति वैश्वानर्या शिष्यमा दत्ते स्वदयत्येवैन-नैरऋतीः कृष्णा-स्त्रिस्तुषपका भवन्ति
निरऋत्यै वा एतद्-भागधेयं यत् तुषा निरऋत्यै रूपं कृष्णं रूपेणैव निरऋतिं निरवदयत इमां
दिशं यन्त्येषा - []

Pada Paata

वै । एतम् । दीक्षयन्ति । सः । ऋतुभिरित्युतु - भिः । एव । विमुच्य इति वि - मुच्यः ।
माता । इव । पुत्रम् । पृथिवी । पुरीष्यम् । इति । आह । ऋतुभिरित्युतु - भिः । एव ।
एनम् । दीक्षयित्वा । ऋतुभिरित्युतु-भिः । वीति । मुञ्चति । वैश्वानर्या । शिष्यम् । एति ।
दत्ते । स्वदयति । एव । एनत् । नैरऋतीरिति नैः-ऋतीः । कृष्णाः । त्रिस्तुषः । तुषपका
इति तुष - पकाः । भवन्ति । निरऋत्या इति निः - ऋत्यै । वै । एतत् । भागधेयमिति
भाग - धेयम् । यत् । तुषाः । निरऋत्या इति निः-ऋत्यै । रूपम् । कृष्णम् । रूपेण ।
एव । निरऋतिमिति निः - ऋतिम् । निरवदयत इति निः - अवदयते । इमाम् । दिशम् ।
यन्ति । एषा ।

23 TS 5.2.4.3

TS 5.2.4.3

Samhita Paata

वै निरु॒ऋत्यै॑ दिक् स्वाया॑मेव दिशि निरु॒ऋतिं॑ निरव॑दयते स्वकृ॑त इरि॑ण उप॑ दधाति प्रदुरे॑ वैत-
द्वै निरु॒ऋत्या॑ आ॒यत॑नः स्व ए॒वाऽऽ॒यत॑ने निरु॒ऋतिं॑ निरव॑दयते शि॒क्यम॑भ्युप॑ दधाति नैरु॒ऋतो॑
वै पाशः॑ सा॒क्षादे॒वैनं॑ निरु॒ऋतिपा॑शान्-मुञ्चति॑ तिस्र॑ उप॑ दधाति त्रेधा॑विहितो वै पुरु॑षो यावा॑नेव
पुरु॑षस्तस्मा॑न्-निरु॒ऋतिम॑व॑ यजते॑ परा॑चीरुप॑ - []

Pada Paata

वै । निरु॒ऋत्या॑ इति॒ निः - ऋत्यै॑ । दिक् । स्वाया॑म् । ए॒व । दिशि॑ । निरु॒ऋतिमि॑ति॒ निः -
ऋति॑म् । निरव॑दयत॒ इति॒ निः - अव॑दयते । स्वकृ॑त॒ इति॒ स्व - कृ॑ते । इरि॑णे । उपेति॑ । दुधा॑ति
। प्रदुर॑ इति॒ प्र - दुरे॑ । वा॒ । ए॒तत् । वै । निरु॒ऋत्या॑ इति॒ निः - ऋत्याः॑ । आ॒यत॑नमित्या॑ -
यत॑नम् । स्वे । ए॒व । आ॒यत॑न॒ इत्या॑ - यत॑ने । निरु॒ऋतिमि॑ति॒ निः - ऋति॑म् । निरव॑दयत॒
इति॒ निः - अव॑दयते । शि॒क्यम् । अ॒भि । उपेति॑ । दुधा॑ति । नैरु॒ऋत॑ इति॒ नैः - ऋतः॑ । वै
। पाशः॑ । सा॒क्षादि॑ति॒ स - अ॒क्षात् । ए॒व । ए॒नम् । निरु॒ऋतिपा॑शादि॒ति॒ निरु॒ऋति॑ - पा॒शात् ।
मुञ्च॑ति । तिस्रः॑ । उपेति॑ । दुधा॑ति । त्रेधा॑विहित॒ इति॒ त्रेधा॑ - वि॒हितः॑ । वै । पुरु॑षः । यावा॑न् ।
ए॒व । पुरु॑षः । तस्मा॑त् । निरु॒ऋतिमि॑ति॒ निः - ऋति॑म् । अवेति॑ । य॒ज॒ते । परा॑चीः । उपेति॑ ।

24 TS 5.2.4.4

TS 5.2.4.4

Samhita Paata

दधाति॑ परा॑चीमे॒वास्मान्-निर्ऋ॑तिं प्रणु॑दते ऽप्र॑तीक्ष॒मा य॑न्ति॒ निर्ऋ॑त्या अ॒न्तर॑हि॒त्यै मा॒र्जयि॑त्वोप॑
तिष्ठ॑न्ते मे॒द्वय॑त्वाय॒ गार्ह॑पत्यमुप॑ तिष्ठ॑न्ते निर्ऋ॑ति लो॒क ए॒व च॑रित्वा पू॒ता दे॒वलोक॑मु॒पाव॑र्तन्तु
ए॒कयो॑प॑ तिष्ठ॑न्त ए॒कधै॑व यज॑माने वी॒र्यं॑ दधाति॒ निवेश॑नः स॒ङ्गम॑नो वसू॑नामि॒त्याह॑ प्र॒जा वै प॒शवो॑ वसु॑
प्र॒जये॑वैनं॑ प॒शुभिः॑ सम॑र्द्धयन्ति ॥

Pada Paata

द॒धाति॑ । परा॑चीम् । ए॒व । अ॒स्मात् । निर्ऋ॑तिमि॒ति निः - ऋ॑तिम् । प्रेति॑ । नु॒दते॑ । अ॒प्रती॑-
क्ष॒मित्य॑प्रति - ई॒क्षम् । एति॑ । य॒न्ति । निर्ऋ॑त्या इति॒ निः - ऋ॑त्याः । अ॒न्तर॑हि॒त्या इत्य॑न्तः
- हि॒त्यै । मा॒र्जयि॑त्वा । उपेति॑ । तिष्ठ॑न्ते । मे॒द्वय॑त्वायेति॑ मे॒द्वय - त्वाय॑ । गार्ह॑पत्यमि॒ति
गार्ह॑ - प॒त्यम् । उपेति॑ । तिष्ठ॑न्ते । निर्ऋ॑तिलो॒क इति॑ निर्ऋ॑ति - लो॒के । ए॒व । च॑रित्वा
। पू॒ताः । दे॒वलोक॑मिति॑ दे॒व - लोक॑म् । उ॒पाव॑र्तन्तु इत्यु॑प - आ॒व॑र्तन्ते । ए॒कया॑ । उपेति॑ ।
तिष्ठ॑न्ते । ए॒कधे॑त्येक - धा । ए॒व । यज॑माने । वी॒र्यम् । द॒धाति॑ । नि॒वेश॑न इति॑ नि॒वेश॑नः
। स॒ङ्गम॑न इति॑ सं- गम॑नः । वसू॑नाम् । इति॑ । आ॒ह । प्र॒जेति॑ प्र - जा । वै । प॒शवः॑
। वसु॑ । प्र॒जयेति॑ प्र - जया॑ । ए॒व । ए॒नम् । प॒शुभिरिति॑ प॒शु - भिः । समिति॑ । अ॒र्द्धय॑न्ति ॥

25 TS 5.2.5.1

TS 5.2.5.1

Samhita Paata

पुरुषमात्रेण वि मिमीते यज्ञेन वै पुरुषः संमितो यज्ञपुरुषैवैनं विमिमीते यावान् पुरुष ऊर्ध्वबाहुस्तावान्
भवत्येतावद्वै पुरुषे वीर्यं वीर्येणैवैनं वि मिमीते पक्षी भवति न ह्यपक्षः पतितु-मरुहंत्यरत्निनां पक्षौ
द्राघीयांसौ भवतस्तस्मात् पक्षप्रवयांसि वयांसि व्याममात्रौ पक्षौ च पुच्छं च भवत्येतावद्वै पुरुषे
वीर्यं - []

Pada Paata

पुरुषमात्रेणेति पुरुष - मात्रेण । वीतिं । मिमीते । यज्ञेन । वै । पुरुषः । सम्मित इति सं
- मितः । यज्ञपुरुषेति यज्ञ-पुरुषा । एव । एनम् । वीतिं । मिमीते । यावान् । पुरुषः ।
ऊर्ध्वबाहुरित्युर्ध्व-बाहुः । तावान् । भवति । एतावत् । वै । पुरुषे । वीर्यम् । वीर्येण ।
एव । एनम् । वीतिं । मिमीते । पक्षी । भवति । न । हि । अपक्षः । पतितुम् । अरुहंति
। अरत्निनां । पक्षौ । द्राघीयांसौ । भवतः । तस्मात् । पक्षप्रवयांसीति पक्ष - प्रवयांसि
। वयांसि । व्याममात्राविति व्याम - मात्रौ । पक्षौ । च । पुच्छम् । च । भवति । एतावत्
। वै । पुरुषे । वीर्यम् ।

26 TS 5.2.5.2

TS 5.2.5.2

Samhita Paata

वीर्यसंमितो वेणुना वि मिमीत आग्नेयो वै वेणुः सयोनि॒त्वाय॑ यजु॑षा यु॒नक्ति॑ यजु॑षा कृ॒षति॑ व्यावृ॒त्त्यै॑
ष॒ङ्गवे॑ने॒ कृषति॑ षट् वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तुभि॑रे॒वैन॑ कृषति॑ यद् द्वा॒दश॑ग॒वेने॑ सं॒वत्स॑रे॒णैवे॑ यं वा अ॒ग्ने-
र॑ति॒दाहा॑द॒बिभे॑त् सै॒तद् द्वि॑गुणम॒पश्य॑त् कृ॒ष्टं चाकृ॑ष्टं च॒ ततो॑ वा इ॒मां नाऽत्य॑द॒ह्यत् कृ॒ष्टं चाकृ॑ष्टं च॒
- []

Pada Paata

वी॒र्य॑स॒मि॒त इति॑ वी॒र्य॑ - स॒मि॒तः । वे॒णु॒ना । वी॒ति॑ । मि॒मी॒ते । आ॒ग्ने॒यः । वै । वे॒णुः ।
स॒यो॒नि॒त्वा॒येति॑ स॒यो॒नि॒ - त्वा॒य॑ । यजु॑षा । यु॒न॒क्ति॑ । यजु॑षा । कृ॒ष॒ति॑ । व्यावृ॒त्त्या॒ इति॑ वि॒ -
आवृ॒त्त्यै॑ । ष॒ङ्ग॒वे॒नेति॑ षट् - ग॒वे॒ने॑ । कृ॒ष॒ति॑ । षट् । वै । ऋ॒त॒वः । ऋ॒तु॒भि॒रि॒त्यु॒तु - भिः ।
ए॒व । ए॒न॒म् । कृ॒ष॒ति॑ । यत् । द्वा॒द॒श॒ग॒वे॒नेति॑ द्वा॒द॒श - ग॒वे॒ने॑ । सं॒व॒त्स॒रे॒णेति॑ सं - व॒त्स॒रे॒ण॑
। ए॒व । इ॒य॒म् । वै । अ॒ग्नेः । अ॒ति॒दा॒हा॒दि॒त्य॑ति॒ - दा॒हा॒त् । अ॒बि॒भे॒त् । सा । ए॒त॒त् ।
द्वि॒गु॒ण॒मि॒ति॑ द्वि॒ - गु॒ण॒म् । अ॒प॒श्य॑त् । कृ॒ष्ट॒म् । च॒ । अ॒कृ॑ष्ट॒म् । च॒ । त॒तः । वै । इ॒मा॒म्
। न । अ॒ती॒ति॑ । अ॒द॒ह॒त् । यत् । कृ॒ष्ट॒म् । च॒ । अ॒कृ॑ष्ट॒म् । च॒ ।

27 TS 5.2.5.3

TS 5.2.5.3

Samhita Paata

भवत्यस्या अनतिदाहाय द्विगुणं त्वा अग्नि-मुद्यन्तु-मरुहतीत्याहुयत् कृष्टं चाकृष्टं च भवत्यग्रेरुद्यत्या
एतावन्तो वै पशवो द्विपादश्च चतुष्पादश्च तान् यत् प्राचं उथ्सृजेद्-रुद्रायापि दद्व्याद्-यद्-दक्षिणा
पितृभ्यो निधुवेद्यत् प्रतीचो रक्षाशंसि हन्युरुदीच उथ्सृजत्येषा वै देवमनुष्याणां शान्ता दिक् - []

Pada Paata

भवति । अस्याः । अनतिदाहायेत्यनति - दाहाय । द्विगुणमिति द्वि - गुणम् । तु । वै ।
अग्निम् । उद्यन्तुमित्युत्-यन्तुम् । अरुहति । इति । आहुः । यत् । कृष्टम् । च । अकृष्टम्
। च । भवति । अग्नेः । उद्यत्या इत्युत् - यत्यै । एतावन्तः । वै । पशवः । द्विपाद इति
द्वि - पादः । च । चतुष्पाद इति चतुः - पादः । च । तान् । यत् । प्राचः । उथ्सृजेदित्युत्
- सृजेत् । रुद्राय । अपीति । दद्व्यात् । यत् । दक्षिणा । पितृभ्य इति पितृ - भ्यः । नीति
। धुवेत् । यत् । प्रतीचः । रक्षाशंसि । हन्युः । उदीचः । उदिति । सृजति । एषा । वै
। देवमनुष्याणामिति देव - मनुष्याणाम् । शान्ता । दिक् ।

28 TS 5.2.5.4

TS 5.2.5.4

Samhita Paata

तामे॒वैना॒ननू॒थ सृ॒जत्यथो॒ खल्वि॒मां दि॒शमु॒थ सृ॒जत्यसौ॒ वा आ॒दित्यः॑ प्रा॒णः प्रा॒णमे॒वैना॒ननू॒थसृ॒जति॑
दक्षि॒णा प॒र्याव॑र्तन्ते॒ स्वमे॒व वी॒र्यम॑नु॒ प॒र्याव॑र्तन्ते॒ तस्मा॒द्-दक्षि॑णोऽर्द्ध आ॒त्मनो॑ वी॒र्याव॑त्तरोऽथो॒ आदि॒-
त्यस्यै॒वाऽऽ*वृ॒तम॑नु॒ प॒र्याव॑र्तन्ते॒ तस्मा॒त् परा॑ञ्चः प॒शवो॒ वि ति॑ष्ठन्ते प्र॒त्यञ्च॒ आ वर्त॑न्ते ति॒स्रस्ति॑स्रः
सीताः॑ - []

Pada Paata

ताम् । ए॒व । ए॒ना॒न् । अ॒नु । उ॒दि॒ति । सृ॒ज॒ति । अ॒थो इति॑ । ख॒लु । इ॒माम् । दि॒शम् ।
उ॒दि॒ति । सृ॒ज॒ति । अ॒सौ । वै । आ॒दि॒त्यः । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । प्रा॒णमि॒ति प्र - अ॒नम्
। ए॒व । ए॒ना॒न् । अ॒नु । उ॒दि॒ति । सृ॒ज॒ति । द॒क्षि॒णा । प॒र्याव॑र्तन्त॒ इति॑ परि - आ॒व॑र्तन्ते ।
स्वम् । ए॒व । वी॒र्यम् । अ॒न्वि॒ति । प॒र्याव॑र्तन्त॒ इति॑ परि - आ॒व॑र्तन्ते । तस्मा॑त् । द॒क्षि॒णः ।
अ॒र्द्धः । आ॒त्मनः॑ । वी॒र्याव॑त्त॒ इति॑ वी॒र्याव॑त् - त॒रः । अ॒थो इति॑ । आ॒दि॒त्यस्य॑ । ए॒व ।
आ॒वृ॒तमि॒त्या - वृ॒तम् । अ॒न्वि॒ति । प॒र्याव॑र्तन्त॒ इति॑ परि-आ॒व॑र्तन्ते । तस्मा॑त् । परा॑ञ्चः । प॒श-
वः । वी॒ति । ति॑ष्ठन्ते । प्र॒त्यञ्चः । ए॒ति । वर्त॑न्ते । ति॒स्रस्ति॑स्र॒ इति॑ ति॒स्रः - ति॒स्रः । सी॒ताः॑ ।

29 TS 5.2.5.5

TS 5.2.5.5

Samhita Paata

कृषति त्रिवृतमेव यज्ञमुखे वि यातयत्योषधीर्वपति ब्रह्मणाऽन्नमव रुन्धे ऽर्केऽर्कश्चीयते चतुर्दशभिर्व-
पति सप्त ग्राम्या ओषधयः सप्ताऽऽरण्या उभर्याषामवरुद्ध्या अन्नस्यान्नस्य वपत्यन्नस्या-न्नस्यावरुद्ध्यै
कृष्टे वपति कृष्टे ह्योषधयः प्रतितिष्ठन्त्यनुसीतं वपति प्रजात्यै द्वादशसु सीतांसु वपति द्वादश मासाः
संवत्सरः संवत्सरेणैवास्मा अन्नं पचति यदग्निचि - []

Pada Paata

कृषति । त्रिवृतमिति त्रि - वृतम् । एव । यज्ञमुख इति यज्ञ-मुखे । वीति । यातयति । ओषधीः
। वपति । ब्रह्मणा । अन्नम् । अवेति । रुन्धे । अर्के । अर्कः । चीयते । चतुर्दशभिरिति
चतुर्दश - भिः । वपति । सप्त । ग्राम्याः । ओषधयः । सप्त । आरण्याः । उभर्याषाम् ।
अवरुद्ध्या इत्यव - रुद्ध्यै । अन्नस्यान्नस्येत्यन्नस्य - अन्नस्य । वपति । अन्नस्यान्नस्येत्यन्नस्य-
अन्नस्य । अवरुद्ध्या इत्यव-रुद्ध्यै । कृष्टे । वपति । कृष्टे । हि । ओषधयः । प्रतितिष्ठन्तीति
प्रति-तिष्ठन्ति । अनुसीतमित्यनु - सीतम् । वपति । प्रजात्या इति प्र - जात्यै । द्वादशस्वि-
ति द्वादश - सु । सीतांसु । वपति । द्वादश । मासाः । संवत्सर इति सं - वत्सरः ।
संवत्सरेणेति सं - वत्सरेण । एव । अस्मै । अन्नम् । पचति । यत् । अग्निचिदित्यग्नि - चित् ।

30 TS 5.2.5.6

TS 5.2.5.6

Samhita Paata

-दनंवरुद्धस्या-श्रीयादव-रुद्धेन व्युद्धयेत् ये वनस्पतीनां फलग्रहय-स्तानिद्धमेऽपि प्रोक्षे-दनंवरुद्धस्या-
वरुद्धये दिग्भ्यो लोष्टान्ध समस्यति दिशामेव वीर्यमवरुद्धये दिशां वीर्येऽग्निं चिनुते यं द्विष्याद्-यत्र
स स्यात् तस्यै दिशो लोष्टमा हरेदिष-मूर्जमहमित आ ददु इतीषमेवोर्जं तस्यै दिशोऽवं () रुन्धे
क्षोधुको भवति यस्तस्यां दिशि भवत्युत्तरवेदिमुप वपत्युत्तरवेद्याः ह्यग्निश्चीयते ऽथो पशवो वा उ-
त्तरवेदिः पशून्नेवाव रुन्धेऽथो यज्ञपुरुषोऽनन्तरित्यै ॥

Pada Paata

अनंवरुद्धस्येत्यनंवरुद्धस्य । अश्रीयात् । अवरुद्धेनेत्यव - रुद्धेन । वीति । रुद्धयेत् । ये ।
वनस्पतीनाम् । फलग्रहय इति फल-ग्रहयः । तान् । इद्धमे । अपि । प्रेति । उक्षेत् ।
अनंवरुद्धस्येत्यनंवरुद्धस्य । अवरुद्धया इत्यव - रुद्धये । दिग्भ्य इति दिक् - भ्यः । लोष्टान्
। समिति । अस्यति । दिशाम् । एव । वीर्यम् । अवरुद्धयेत्यव-रुद्धये । दिशाम् । वीर्ये ।
अग्निम् । चिनुते । यम् । द्विष्यात् । यत्र । सः । स्यात् । तस्यै । दिशः । लोष्टम् । एति
। हरेत् । इषम् । ऊर्जम् । अहम् । इतः । एति । ददु । इति । इषम् । एव । ऊर्जम्
। तस्यै । दिशः । अवेति () । रुन्धे । क्षोधुकः । भवति । यः । तस्याम् । दिशि ।
भवति । उत्तरवेदिमित्युत्तर - वेदिम् । उपेति । वपति । उत्तरवेद्यामित्युत्तर - वेद्याम् । हि ।
अग्निः । चीयते । अथो इति । पशवः । वै । उत्तरवेदिरित्युत्तर - वेदिः । पशून् । एव
। अवेति । रुन्धे । अथो इति । यज्ञपुरुष इति यज्ञ - पुरुषः । अनन्तरित्या इत्यनन्तः - इत्यै ॥

31 TS 5.2.6.1

TS 5.2.6.1

Samhita Paata

अग्ने॑ तव॒ श्रवो॑ वय॒ इति॑ सिक्ता॒ नि व॑पत्येतद्वा अ॒ग्नेवै॑श्वा॒नर॒स्य॑ सू॒क्तः॑ सू॒क्तेनै॒व वै॑श्वा॒नर॒मव॑ रुन्धे
ष॒ड्भिर्नि॑ व॑पति॒ षड्वा॑ ऋ॒तवः॑ सँव॒त्सुरः॑ सँव॒त्सुरो॑ऽग्नि॒वैश्वा॒नरः॑ सा॒क्षादे॒व वै॑श्वा॒नर॒मव॑ रुन्धे समु॒द्रं वै
नामै॑तच्छ॒न्दः॑ समु॒द्रमनु॑ प्र॒जाः प्रजा॑यन्ते यदे॒तेन॑ सिक्ता॒ नि व॑पति॒ प्रजा॑नां प्र॒जन॑नायेन्द्रो - []

Pada Paata

अग्ने॑ । तव॑ । श्रवः॑ । वयः॑ । इति॑ । सिक्ताः॑ । नीति॑ । व॒प॒ति॒ । ए॒तत् । वै । अ॒ग्नेः॑
। वै॒श्वा॒नर॒स्य॑ । सू॒क्तमि॒ति॑ सु - उ॒क्तम् । सू॒क्तेने॒ति॑ सु - उ॒क्तेन॑ । ए॒व । वै॒श्वा॒नर॒म् । अ॒-
वे॒ति॑ । रुन्धे॑ । ष॒ड्भि॒रिति॑ षट् - भिः॑ । नीति॑ । व॒प॒ति॒ । षट् । वै । ऋ॒तवः॑ । सँव॒त्सुर
इति॑ सं - व॒त्सुरः॑ । सँव॒त्सुर इति॑ सं - व॒त्सुरः॑ । अ॒ग्निः॑ । वै॒श्वा॒नरः॑ । सा॒क्षादि॒ति॑ स -
अ॒क्षात् । ए॒व । वै॒श्वा॒नर॒म् । अ॒वे॒ति॑ । रुन्धे॑ । समु॒द्रम् । वै । नाम॑ । ए॒तत् । छ॒न्दः॑
। समु॒द्रम् । अ॒न्वि॒ति॑ । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः॑ । प्रे॒ति॑ । जा॒यन्ते॑ । यत् । ए॒तेन॑ । सिक्ता॑-
ताः । नि॒व॒प॒तीति॑ नि - व॑पति॒ । प्र॒जा॒नामि॒ति॑ प्र - जा॒नाम् । प्र॒ज॒न॑नायेति॑ प्र - ज॒न॑नाय । इन्द्रः॑ ।

32 TS 5.2.6.2

TS 5.2.6.2

Samhita Paata

वृत्राय॑ वज्रं॑ प्राह॑रथ॒ स त्रेधा॑ व्य॒भव॒थ स्फ्य॑स्तृतीयं॒ रथ॑स्तृतीयं॒ यूप॑स्तृतीयं॒ येऽन्त॑श्शरा॒ अशी॑र्यन्त॒
ताः शर्करा॑ अभव॒न् तच्छर्करा॑णाः॒ शर्कर॑त्वं वज्रो॒ वै शर्कराः॑ प॒शुर॑ग्नि-र्यच्छर्करा॑भिर्ग्नं॒ परि॑मिनोति॒
वज्रेणै॑वास्मै॒ पशून्॑ परि॒ गृह्णा॑ति॒ तस्मा॑द्-वज्रेण॒ पशवः॑ परि॒गृही॑तास्तस्मा॒थ स्थेया॑नस्थेयसो॒ नोप॑ हरते॒
त्रिस॒प्ताभिः॑ प॒शुकाम॑स्य - []

Pada Paata

वृत्राय॑ । वज्रं॑ । प्रेति॑ । अ॒ह॒र॒त् । सः । त्रेधा॑ । वीति॑ । अ॒भ॒व॒त् । स्फ्यः॑ । तृतीयम् ।
रथः॑ । तृतीयम् । यूपः॑ । तृतीयम् । ये । अ॒न्त॒श्श॒रा इत्य॑न्तः-शराः । अशी॑र्यन्त । ताः ।
शर्कराः॑ । अ॒भ॒व॒न् । तत् । शर्करा॑णाम् । शर्कर॑त्त्वमिति॒ शर्कर॑ - त्वम् । वज्रोः॑ । वै । शर्कराः॑
। प॒शुः । अ॒ग्निः । यत् । शर्करा॑भिः । अ॒ग्निम् । परि॑मिनोतीति॒ परि॑ - मिनोति॑ । वज्रेण॑ ।
ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् । परि॑ति॒ । गृह्णा॑ति॒ । तस्मा॑त् । वज्रेण॑ । प॒शवः॑ । परि॒गृही॑ता इति॒
परि॑ - गृही॒ताः । तस्मा॑त् । स्थेया॑न् । अस्थेय॑सः । न । उपेति॑ । ह॒र॒ते । त्रिस॒प्ताभि॑रिति॒ त्रि॒
- स॒प्ताभिः॑ । प॒शुकाम॑स्येति॒ प॒शु - का॒म॒स्य॒ ।

33 TS 5.2.6.3

TS 5.2.6.3

Samhita Paata

परि॑ मि॒नुया॑त् स॒प्त वै शी॑रू॒ष॒ण्याः॑ प्रा॒णाः प्रा॒णाः प॒शवः॑ प्रा॒णैरे॒वास्मै॑ प॒शून्व॑ रु॒न्धे त्रि॒ण॒वाभि॑-
 भ्रातृ॑व्यवत॒स्त्रिवृ॑तमे॒व वज्रं॑ स॒भृत्य॑ भ्रातृ॑व्याय॒ प्रह॑रति॒ स्तृ॒त्या अप॑रिमिताभिः॒ परि॑ मि॒नुया॑-दप॑रिमित॒स्या-
 वरु॑द्ध्यै यं का॒मये॑ताप॒शुः स्या॑दित्यप॑रिमित्य॒ तस्य॑ शर्क॑राः॒ सिक॑ता व्यू॒हेद॑परिगृहीत॒ एवा॑स्यं वि॒षू-
 चीनः॑ रे॒तः परा॑ सिञ्चत्यप॒शुरे॒व भ॑वति - []

Pada Paata

परी॑ति । मि॒नुया॑त् । स॒प्त । वै । शी॑रू॒ष॒ण्याः॑ । प्रा॒णा इति॑ प्र-अ॒नाः । प्रा॒णा इति॑ प्र - अ॒नाः
 । प॒शवः॑ । प्रा॒णैरिति॑ प्र - अ॒नैः । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । त्रि॒ण॒वाभि॑रिति॑
 त्रि - न॒वाभिः॑ । भ्रातृ॑व्यवत॒ इति॑ भ्रातृ॑व्य - व॒तः । त्रि॒वृ॒तमिति॑ त्रि - वृ॒तम् । ए॒व । वज्रं॑
 । स॒भृत्येति॑ सं - भृ॒त्य । भ्रातृ॑व्याय॒ । प्रेति॑ । ह॒रति॑ । स्तृ॒त्यै । अप॑रिमिताभि॒रित्यप॑रि -
 मि॒ताभिः॑ । परी॑ति । मि॒नुया॑त् । अप॑रिमित॒स्येत्यप॑रि - मि॒तस्य॑ । अ॒वरु॑द्ध्या॒ इत्यव॑रु॒द्ध्यै ।
 यम् । का॒मये॑त । अ॒प॒शुः । स्या॑त् । इति॑ । अप॑रिमि॒त्येत्यप॑रि - मि॒त्य । तस्य॑ । शर्क॑राः
 । सिक॑ताः । वी॒ति । ऊ॒हेत् । अप॑रिगृहीत॒ इत्यप॑रि - गृही॒ते । ए॒व । अ॒स्य । वि॒षूची॑नम् ।
 रे॒तः । परे॑ति । सिञ्च॑ति । अ॒प॒शुः । ए॒व । भ॑वति ।

34 TS 5.2.6.4

TS 5.2.6.4

Samhita Paata

यं का॒मये॑त प॒शुमा॑न्त् स्या॒दिति॑ परि॒मित्य॑ तस्य॒ शर्कराः॑ सिक्ता॒ व्यू॑हेत् परि॒गृही॑त ए॒वास्मै॑ स॒मीची॑नः॒ रेतः॑ सिञ्चति॒ पशु॑माने॒व भ॑वति सौ॒म्या व्यू॑हति॒ सोमो॑ वै रे॒तोधा॑ रेत॑ ए॒व तद्-द॑धाति॒ गाय॑त्रिया ब्रा॒ह्मण॑स्य॒ गाय॑त्रो हि ब्रा॒ह्मण॑-स्त्रि॒ष्टुभा॑ राज॒न्यस्य॑ त्रै॒ष्टुभो॑ हि रा॒जन्यः॑ श॒म्युं बा॑र॒हस्प॑त्यं मे॒धो नो॑पा॒नम॑न्त् सौ॒गिं प्रा॑वि॒शत् - []

Pada Paata

यम् । का॒मये॑त । प॒शुमा॑निति॒ पशु॑ - मान् । स्या॒त् । इति॑ । परि॒मित्येति॑ परि॒मित्य॑ । तस्य॑ । शर्कराः॑ । सिक्ताः॑ । वीति॑ । व्यू॒हेत् । परि॒गृही॑त् इति॒ परि॑ - गृही॒ते । ए॒व । अ॒स्मै । स॒मीची॑नम् । रेतः॑ । सिञ्चति॒ पशु॑मानिति॒ पशु॑-मान् । ए॒व । भ॑वति । सौ॒म्या । वीति॑ । व्यू॒हति॑ । सोमः॑ । वै । रे॒तोधा॑ इति॒ रेतः॑ - धाः । रेतः॑ । ए॒व । तत् । दु॒धाति॑ । गा॒य॒त्रिया॑ । ब्रा॒ह्मण॑स्य॒ गा॒य॒त्रः । हि । ब्रा॒ह्मणः॑ । त्रि॒ष्टुभा॑ । रा॒जन्य॑स्य । त्रै॒ष्टुभः॑ । हि । रा॒जन्यः॑ । श॒म्युमिति॑ शं - युम् । बा॒र॒हस्प॑त्यम् । मे॒धः । न । उपेति॑ । अ॒न॒मत् । सः । अ॒ग्निम् । प्रेति॑ । अ॒वि॒शत् ।

35 TS 5.2.6.5

TS 5.2.6.5

Samhita Paata

सोऽग्नेः कृष्णो रूपं कृत्वोदायत् सोऽश्वं प्राऽविशत् सोऽश्वस्या-वान्तरशफो-भवद्-यदश्वमाक्रमयति
 य एव मेधोऽश्वं प्राऽविशत् तमेवाव रुन्धे प्रजापतिनाऽग्निश्चेतव्य इत्याहुः प्राजापत्योऽश्वो यदश्व-
 माक्रमयति प्रजापतिनैवाऽग्निं चिनुते पुष्करपर्णमुप दधाति योनिर्वा अग्नेः पुष्करपर्णः सयोनि- ()
) -मेवाग्निं चिनुते ऽपां पृष्ठमसीत्युप दधात्यपां वा एतत् पृष्ठं यत् पुष्करपर्णः रूपेणैवैनदुप दधाति ॥

Pada Paata

सः । अग्नेः । कृष्णः । रूपम् । कृत्वा । उदिति । आयत् । सः । अश्वम् । प्रेति ।
 अविशत् । सः । अश्वस्य । अवान्तरशफ इत्यवान्तर - शफः । अभवत् । यत् । अश्वम् ।
 आक्रमयतीत्या - क्रमयति । यः । एव । मेधः । अश्वम् । प्रेति । अविशत् । तम् । एव ।
 अवेति । रुन्धे । प्रजापतिनेति प्रजा - पतिना । अग्निः । चेतव्यः । इति । आहुः । प्राजापत्य
 इति प्राजा - पत्यः । अश्वः । यत् । अश्वम् । आक्रमयतीत्या-क्रमयति । प्रजापतिनेति प्रजा
 - पतिना । एव । अग्निम् । चिनुते । पुष्करपर्णमिति पुष्कर - पर्णम् । उपेति । दधाति ।
 योनिः । वै । अग्नेः । पुष्करपर्णमिति पुष्कर - पर्णम् । सयोनिमिति स-योनिम् () । एव ।
 अग्निम् । चिनुते । अपाम् । पृष्ठम् । असि । इति । उपेति । दधाति । अपाम् । वै । एतत्
 । पृष्ठम् । यत् । पुष्करपर्णमिति पुष्कर - पर्णम् । रूपेण । एव । एतत् । उपेति । दधाति ॥

36 TS 5.2.7.1

TS 5.2.7.1

Samhita Paata

ब्रह्मं जज्ञानमिति रुक्ममुप दधाति ब्रह्ममुखा वै प्रजापतिः प्रजा असृजत् ब्रह्ममुखा एव तत् प्रजा
यजमानः सृजते ब्रह्मं जज्ञानमित्याह तस्माद्ब्राह्मणो मुख्यो मुख्यो भवति य एवं वेद ब्रह्मवादिनो
वदन्ति न पृथिव्यां नान्तरिक्षे न दिव्यग्निश्चेतव्य इति यत् पृथिव्यां चिन्वीत पृथिवीं शुचाऽर्पयेन्नौ-
षधयो न वनस्पतयः - []

Pada Paata

ब्रह्मं । जज्ञानम् । इति । रुक्मम् । उपेति । दधाति । ब्रह्ममुखा इति ब्रह्म - मुखाः । वै ।
प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । प्रजा इति प्र - जाः । असृजत् । ब्रह्ममुखा इति ब्रह्म - मुखाः ।
एव । तत् । प्रजा इति प्र - जाः । यजमानः । सृजते । ब्रह्मं । जज्ञानम् । इति । आह ।
तस्मात् । ब्राह्मणः । मुख्यः । मुख्यः । भवति । यः । एवम् । वेद । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म
- वादिनः । वदन्ति । न । पृथिव्याम् । न । अन्तरिक्षे । न । दिवि । अग्निः । चेतव्यः
। इति । यत् । पृथिव्याम् । चिन्वीत । पृथिवीम् । शुचा । अर्पयेत् । न । ओषधयः ।
न । वनस्पतयः ।

37 TS 5.2.7.2

TS 5.2.7.2

Samhita Paata

प्र जायेरन्. यदन्तरिक्षे चिन्वीतान्तरिक्षः शुचाऽर्पयेन्न वयांसि प्र जायेरन्. यद्दिवि चिन्वीत दि-
वः शुचाऽर्पयेन्न पर्जन्यो वरुषेद्रुक्ममुप दधात्यमृतं वै हिरण्यममृतं एवाग्निं चिनुते प्रजात्यै हिरण्मयं
पुरुषमुप दधाति यजमानलोकस्य विधृत्यै यदिष्टकाया आतृण्णमनूपदुद्ध्यात् पशूनां च यजमानस्य
च प्राणमपि दुद्ध्याद् दक्षिणतः - []

Pada Paata

प्रेति । जायेरन् । यत् । अन्तरिक्षे । चिन्वीत । अन्तरिक्षम् । शुचा । अर्पयेत् । न ।
वयांसि । प्रेति । जायेरन् । यत् । दिवि । चिन्वीत । दिवम् । शुचा । अर्पयेत् । न ।
। पर्जन्यः । वरुषेत् । रुक्मम् । उपेति । दधाति । अमृतम् । वै । हिरण्यम् । अमृतम् ।
। एव । अग्निम् । चिनुते । प्रजात्या इति प्र - जात्यै । हिरण्मयम् । पुरुषम् । उपेति ।
दधाति । यजमानलोकस्येति यजमान - लोकस्य । विधृत्या इति वि-धृत्यै । यत् । इष्टकायाः
। आतृण्णमित्या-तृण्णम् । अनूपदुद्ध्यादित्यनु - उपदुद्ध्यात् । पशूनाम् । च । यजमानस्य ।
च । प्राणमिति प्र - अनम् । अपीति । दुद्ध्यात् । दक्षिणतः ।

38 TS 5.2.7.3

TS 5.2.7.3

Samhita Paata

प्राञ्चमुप॑ दधाति॑ दा॒धारं॑ यज॑मानलो॒कं न प॑शूनां च॒ यज॑मानस्य च प्रा॒णमपि॑ दधा॒त्यथो॒ खल्विष्ट॑काया॒
आतृ॑ण्णमनू॒पं दधाति॑ प्रा॒णाना॑मु॒त्सृष्ट्यै॑ द्र॒प्सश्च॑स्क॒न्देत्य॑भि मृ॒शति॑ हो॒त्रास्वे॒वैनं॑ प्र॒तिष्ठा॑पयति॒ सुचा॑वुप॑
दधा॒त्याज्य॑स्य पू॒र्णं का॑र्ष्म॒र्यमयी॑ दु॒द्धः पू॒र्णा-मौ॒दु॒ब॒न्रीमि॑यं वै का॑र्ष्म॒र्यमय्य॑सावौ-दु॒ब॒न्रीमे॑ ए॒वोप॑ ध॒त्ते
- []

Pada Paata

प्राञ्च॑म् । उपे॒ति॑ । दु॒धा॒ति॑ । दा॒धारं॑ । य॒ज॒मा॒न॒लो॒कमि॑ति॒ यज॑मान - लो॒कम् । न । प॒शूना॑म्
। च॒ । यज॑मानस्य । च॒ । प्रा॒णमि॑ति॒ प्र - अ॒नम् । अपी॑ति॒ । दु॒धा॒ति॑ । अथो॒ इति॑ ।
खलु॑ । इष्ट॑कायाः । आतृ॑ण्णमि॒त्या - तृ॒ण्णम् । अनु॑ । उपे॒ति॑ । दु॒धा॒ति॑ । प्रा॒णाना॑मि॒ति॒ प्र
- अ॒नाना॑म् । उ॒त्सृष्ट्या॑ इत्युत् - सृष्ट्यै॑ । द्र॒प्सः । च॒स्क॒न्द॒ । इति॑ । अ॒भीति॑ । मृ॒शति॑
। हो॒त्रासु॑ । ए॒व । ए॒नम् । प्र॒तीति॑ । स्था॒पय॑ति॒ । सु॒चौ । उपे॒ति॑ । दु॒धा॒ति॑ । आ॒ज्य॑-
स्य । पू॒र्णम् । का॑र्ष्म॒र्यमयी॑मि॒ति॒ का॑र्ष्म॒र्य - मयी॑म् । दु॒द्धः । पू॒र्णम् । औ॒दु॒ब॒न्रीम् । इ॒यम्
। वै । का॑र्ष्म॒र्यमयी॑मि॒ति॒ का॑र्ष्म॒र्य - मयी॑ । अ॒सौ । औ॒दु॒ब॒न्री । इ॒मे इति॑ । ए॒व । उपे॒ति॑ । ध॒त्ते ।

39 TS 5.2.7.4

TS 5.2.7.4

Samhita Paata

तूष्णीमुपं दधाति न हीमे यजुषाऽऽसुमर॑ ह॒ति दक्षि॑णां कार्ष्म॑र्यमयी॒-मुत्तरा॑मौ॒-दु॒म्बरीं॑ तस्मा॑दस्या अ॒-
सावु॑त्तरा ऽऽज्य॑स्य पूर्णां कार्ष्म॑र्यमयीं व॒ज्रो वा आज्यं॑ व॒ज्रः कार्ष्म॑र्यो व॒ज्रेणै॒व य॒ज्ञस्य॑ दक्षि॑णतो
रक्षा॑स्यपं हन्ति द॒द्वः पूर्णा॑मौदु॒म्बरीं प॒शवो॒ वै द॒द्व्यू॒र्गुदु॒म्बरं॑ प॒शुष्वे॒वोर्जं॑ दधाति पूर्णे॑ उपं दधाति
पूर्णे॑ ए॒वैन॑ - []

Pada Paata

तूष्णीम् । उपेति॑ । द॒धा॒ति । न । हि । इ॒मे इति॑ । यजु॑षा । आ॒सु॒म् । अ॒र॒ह॒ति । दक्षि॑णाम्
। का॒र्ष्म॑र्यमयीमिति॑ कार्ष्म॑र्य - मयी॑म् । उत्तरा॑मित्युत् - त॒रा॒म् । औदु॑म्बरीम् । तस्मा॑त् । अ॒स्याः
। अ॒सौ । उत्त॑रेत्युत् - त॒रा॒ । आज्य॑स्य । पूर्णा॑म् । का॒र्ष्म॑र्यमयीमिति॑ कार्ष्म॑र्य - मयी॑म् ।
व॒ज्रः । वै । आज्य॑म् । व॒ज्रः । का॒र्ष्म॑र्यः । व॒ज्रेण॑ । ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । दक्षि॑णतः । रक्षा॑सि
। अपेति॑ । ह॒न्ति । द॒द्वः । पूर्णा॑म् । औदु॑म्बरीम् । प॒शवः॑ । वै । दधि॑ । ऊ॒र्क् । उ॒दु॒म्बरं॑
। प॒शुषु॑ । ए॒व । ऊ॒र्जम् । द॒धा॒ति । पूर्णे॑ इति॑ । उपेति॑ । द॒धा॒ति । पूर्णे॑ इति॑ । ए॒व । ए॒नम् ।

40 TS 5.2.7.5

TS 5.2.7.5

Samhita Paata

मुमुष्मिन् लोक उपतिष्ठेते विराज्यग्निश्चेतव्य इत्याहुः सुग्वै विराड्यथ सुचावुपदधाति विराज्येवा-
ग्निं चिनुते यज्ञमुखेयं यज्ञमुखे वै क्रियमाणे यज्ञः रक्षांसि जिघांसन्ति यज्ञमुखः रुक्मो यद्-रुक्मं
व्याघारयति यज्ञमुखादेव रक्षांस्यपं हन्ति पञ्चभिरव्या घारयति पाङ्क्तो यज्ञो यावानेव यज्ञस्तस्माद्-
रक्षांस्यपं हन्त्यक्षण्याव्या घारयति तस्मादक्षण्या () पशवोऽङ्गानि प्र हरन्ति प्रतिष्ठित्यै ॥

Pada Paata

मुमुष्मिन् । लोके । उपेति । तिष्ठेते इति । विराजीति वि - राजि । अग्निः । चेतव्यः ।
इति । आहुः । सुक् । वै । विराडिति वि-राट् । यत् । सुचौ । उपदधातीत्युप - दधाति ।
विराजीति वि - राजि । एव । अग्निम् । चिनुते । यज्ञमुखे यज्ञमुख इति यज्ञमुखे-यज्ञमुखे ।
वै । क्रियमाणे । यज्ञम् । रक्षांसि । जिघांसन्ति । यज्ञमुखमिति यज्ञ - मुखम् । रुक्मः
। यत् । रुक्मम् । व्याघारयतीति वि - आघारयति । यज्ञमुखादिति यज्ञ - मुखात् । एव ।
रक्षांसि । अपेति । हन्ति । पञ्चभिरिति पञ्च - भिः । व्याघारयतीति वि - आघारयति ।
पाङ्क्तः । यज्ञः । यावान् । एव । यज्ञः । तस्मात् । रक्षांसि । अपेति । हन्ति । अक्षण्या
। व्याघारयतीति वि - आघारयति । तस्मात् । अक्षण्या () । पशवः । अङ्गानि । प्रेति ।
हरन्ति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति - स्थित्यै ॥

41 TS 5.2.8.1

TS 5.2.8.1

Samhita Paata

स्वयमातृणामुपे दधातीयं वै स्वयमातृणामेवोप धत्ते ऽश्वमुपे घ्रापयति प्राणमेवास्यां दधात्यथो
प्राजापत्यो वा अश्वः प्रजापतिनैवाऽग्निं चिनुते प्रथमेष्टकोपधीयमाना पशूनां च यजमानस्य च प्राणमपि
दधाति स्वयमातृणा भवति प्राणानामुत्सृष्ट्या अथो सुवर्गस्य लोकस्यानुख्यात्या अग्रावग्निश्चेतव्यं
इत्याहुरेष वा - []

Pada Paata

स्वयमातृणामिति स्वयं - आतृणाम् । उपेति । दधाति । इयम् । वै । स्वयमातृणेति
स्वयं-आतृणा । इमाम् । एव । उपेति । धत्ते । अश्वम् । उपेति । घ्रापयति । प्राणमिति
प्र-अनम् । एव । अस्याम् । दधाति । अथो इति । प्राजापत्य इति प्रजा - पत्यः । वै
। अश्वः । प्रजापतिनेति प्रजा - पतिना । एव । अग्निम् । चिनुते । प्रथमा । इष्टका ।
उपधीयमानेत्युप-धीयमाना । पशूनाम् । च । यजमानस्य । च । प्राणमिति प्र - अनम् ।
अपीति । दधाति । स्वयमातृणेति स्वयं - आतृणा । भवति । प्राणानामिति प्र - अनानाम्
। उत्सृष्ट्या इत्युत् - सृष्ट्यै । अथो इति । सुवर्गस्येति सुवः-गस्य । लोकस्य । अनुख्यात्या
इत्यनु - ख्यात्यै । अग्नौ । अग्निः । चेतव्यः । इति । आहुः । एषः । वै ।

42 TS 5.2.8.2

TS 5.2.8.2

Samhita Paata

अ॒ग्निर्वै॑श्वा॒न॒रो यद्वा॑ह॒णस्तस्मै॑ प्रथ॒मामिष्ट॑कां यजु॑ष्कृतां प्रय॑च्छेत् तां ब्रा॑ह्मणश्चोप॑ द॒द्ध्याता॒-मु॒ग्रावे॑व
तद॒ग्निं चि॑नुत ई॒श्वरो॑ वा ए॒ष आ॒र्तिमा॒र्तो॒र्यो-ऽवि॑द्वानिष्ट॑का-मु॒प॒दधा॑ति त्रीन् वरा॑न् दद्यात् त्रयो॑ वै
प्रा॒णाः प्रा॒णानां॑ स्पृ॒त्यै द्वावे॑व दे॒यौ द्वौ॑ हि प्रा॒णावेकं॑ ए॒व दे॒य॒ एको॑ हि प्रा॒णः प॒शु - []

Pada Paata

अ॒ग्निः । वै॒श्वा॒न॒रः । यत् । ब्रा॑ह्मणः । तस्मै॑ । प्रथ॒माम् । इष्ट॑काम् । यजु॑ष्कृता॒मिति॑ यजुः
- कृ॒ता॒म् । प्रेति॑ । य॒च्छेत् । ता॒म् । ब्रा॑ह्मणः । च । उपेति॑ । द॒द्ध्या॒ता॒म् । अ॒ग्नौ । ए॒व
। तत् । अ॒ग्निम् । चि॑नुते । ई॒श्वरः॑ । वै । ए॒षः । आ॒र्तिम् । आ॒र्तो॒रित्या॑-अ॒र्तोः॑ । यः ।
अ॒वि॑द्वान् । इष्ट॑काम् । उ॒प॒दधा॑तीत्यु॒प - दधा॑ति । त्रीन् । वरा॑न् । दद्यात् । त्रयः॑ । वै ।
प्रा॒णा इति॑ प्र - अ॒नाः । प्रा॒णाना॑मिति॑ प्र - अ॒नाना॑म् । स्पृ॒त्यै । द्वौ । ए॒व । दे॒यौ । द्वौ ।
हि । प्रा॒णाविति॑ प्र - अ॒नौ । एकः॑ । ए॒व । दे॒यः । एकः॑ । हि । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । प॒शुः ।

43 TS 5.2.8.3

TS 5.2.8.3

Samhita Paata

-र्वा ए॒ष यद॒ग्निर्न॑ खलु॒ वै प॒शव॑ आय॒वसे॑ रम॒न्ते दूर्वे॑ष्ट॒कामुप॑ दधाति प॒शूनां॑ धृत्यै॒ द्वाभ्यां॑ प्र॒तिष्ठि॑त्यै
काण्डा॑त् काण्डात् प्र॒रोह॑न्तीत्या॒ह काण्डे॑नकाण्डेन॒ ह्येषा॑ प्र॒तिष्ठि॑त्ये॒वा नो॑ दूर्वे॒ प्रत॑नु स॒हस्रे॑ण श॒तेन॑
चेत्या॑ह सा॒हस्रः॑ प्र॒जाप॑तिः प्र॒जाप॑ते॒रास्यै॑ दे॒वल॒क्ष्मं वै त्र्या॑लि॒खिता॑ तामु॒त्तर॑लक्ष्माणं दे॒वा उपा॑दध॒ता-
ध॑रलक्ष्माण॒-मसु॑रा यं - []

Pada Paata

वै । ए॒षः । यत् । अ॒ग्निः । न । खलु॑ । वै । प॒शवः॑ । आय॒वसे॑ । रम॒न्ते । दूर्वे॑-
ष्ट॒कामि॑ति दूर्वा - इष्ट॒काम् । उपे॑ति । दुधा॒ति । प॒शूनाम् । धृत्यै॑ । द्वाभ्या॑म् । प्र॒तिष्ठि॑त्या
इति॑ प्र॒ति - स्थि॑त्यै । काण्डा॑त्काण्डादिति॑ काण्डा॑त् - काण्डा॑त् । प्र॒रोह॑न्तीति॑ प्र-रोह॑न्ती ।
इति॑ । आ॒ह । काण्डे॑नकाण्डेनेति॑ काण्डे॑न - काण्डे॑न । हि । ए॒षा । प्र॒तिष्ठि॑तीति॑ प्र॒ति -
तिष्ठ॑ति । ए॒वा । नः॑ । दूर्वे॑ । प्रेति॑ । त॒नु । स॒हस्रे॑ण । श॒तेन॑ । च । इति॑ । आ॒ह ।
सा॒हस्रः॑ । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा - प॒तिः । प्र॒जाप॑तेरिति॑ प्र॒जा - प॒तेः । आ॒स्यै॑ । दे॒वल॒क्ष्ममि॑-
ति॑ दे॒व-ल॒क्ष्मम् । वै । त्र्या॑लि॒खितेति॑ त्रि - आ॒लि॒खिता॑ । ताम् । उ॒त्तर॑लक्ष्माण॒मित्यु॑त्तर -
ल॒क्ष्माण॑म् । दे॒वाः । उपे॑ति । अ॒दध॑त । अ॒ध॑रलक्ष्माण॒मित्यध॑र - ल॒क्ष्माण॑म् । अ॒सु॒राः । यम् ।

44 TS 5.2.8.4

TS 5.2.8.4

Samhita Paata

का॒मये॑त॒ वसी॑यान्थ॒ स्या॒दित्यु॑त्तरलक्ष्माणं तस्योप॑ द॒द्व्याद्-वसी॑याने॒व भ॑वति॒ यं का॒मये॑त॒ पापी॑यान्थ॒

स्यादित्यधरलक्ष्माणं तस्योप दद्व्यादसुरयोनि-मेवैनमनु परा भावयति पापीयान् भवति त्र्यालिखिता
भवंतीमे वै लोकारूपालिखितैभ्य एव लोकेभ्यो भ्रातृव्यमन्तरेत्यङ्गिरसः सुवर्गलोकं यतः पुरोडाशः
कूर्मो भूत्वाऽनु प्रासर्प - []

Pada Paata

का॒मये॑त । वसी॑यान् । स्या॒त् । इति॑ । उत्तर॑लक्ष्माणमित्युत्तर-लक्ष्माणम् । तस्य॑ । उपेति॑
। दद्व्या॑त् । वसी॑यान् । ए॒व । भ॒वति॑ । यम् । का॒मये॑त । पापी॑यान् । स्या॒त् । इति॑ ।
अध॑रलक्ष्माणमित्यधर- लक्ष्माणम् । तस्य॑ । उपेति॑ । दद्व्या॑त् । अ॒सुर॒योनि॑मित्यसुर - योनिम्
। ए॒व । ए॒नम् । अ॒नु । परेति॑ । भा॒वय॑ति । पापी॑यान् । भ॒वति॑ । त्र्या॒लिखि॑तेति॑ त्रि -
आ॒लिखि॑ता । भ॒वति॑ । इ॒मे । वै । लो॒काः । त्र्या॒लिखि॑तेति॑ त्रि - आ॒लिखि॑ता । ए॒भ्यः । ए॒व
। लो॒केभ्यः॑ । भ्रातृ॑व्यम् । अ॒न्तः । ए॒ति । अ॒ङ्गिर॑सः । सु॒वर्ग॑मिति॑ सु॒वः - गम् । लो॒कम्
। य॒तः । पु॒रोडा॑शः । कूर्मः॑ । भू॒त्वा । अ॒नु । प्रेति॑ । अ॒स॒र्प॒त् ।

45 TS 5.2.8.5

TS 5.2.8.5

Samhita Paata

-द्यत् कूर्ममुप॑दधाति॑ यथा॑ क्षेत्र॒विद॑ञ्जसा॒ नय॑त्ये॒वमे॒वैनं॑ कूर्मः सु॒वर्ग॑लोकमञ्जसा॒ नय॑ति॒ मेधो॑ वा ए॒ष
पशूनां॑ यत् कूर्मो॑ यत् कूर्ममु॑प॒ दधा॑ति॒ स्वमे॒व मेधं॑ पश्यन्तः प॒शव॑ उप॑ तिष्ठन्ते श्मशानं॑ वा ए॒तत्
क्रिय॑ते यन्मृ॒तानां॑ पशूना॑ः शी॒रू॒षाण्यु॑पधी॒यन्ते॑ यज्जी॒वन्तं॑ कूर्ममु॑प॒ दधा॑ति॒ तेना॑श्म॒शान॑चि॒द्वास्त॒व्यो

वा ए॒ष यत् - []

Pada Paata

यत् । कूर्मम् । उ॒प॒दधा॒तीत्यु॑प - दधा॑ति । यथा॑ । क्षे॒त्रवि॒दिति॑ क्षेत्र - वित् । अ॒ञ्जसा॑ । न॒यति॑ ।
 । ए॒वम् । ए॒व । ए॒नम् । कूर्मः॑ । सु॒व॒र्गमि॑ति सुवः - गम् । लो॒कम् । अ॒ञ्जसा॑ । न॒यति॑ ।
 मे॒धः । वै । ए॒षः । प॒शूनाम् । यत् । कूर्मः॑ । यत् । कूर्मम् । उ॒प॒दधा॒तीत्यु॑प - दधा॑ति ।
 स्वम् । ए॒व । मे॒धम् । प॒श्यन्तः॑ । प॒शवः॑ । उ॒पेति॑ । तिष्ठ॑न्ते । श॒म॒शानम् । वै । ए॒तत् ।
 । क्रि॒युते॑ । यत् । मृ॒ताना॑म् । प॒शूनाम् । शी॒र॒षाणि॑ । उ॒प॒धी॒यन्त॑ इत्यु॑प - धी॒यन्त॑ । यत् ।
 । जी॒वन्त॑म् । कूर्मम् । उ॒प॒दधा॒तीत्यु॑प - दधा॑ति । तेन॑ । अ॒श्म॒शान॑चि॒दित्य॑श्म॒शान - चि॒त् ।
 वा॒स्त॒व्यः । वै । ए॒षः । यत् ।

46 TS 5.2.8.6

TS 5.2.8.6

Samhita Paata

कूर्मो मधु वाता ऋतायत इति दुद्धा मधुमिश्रेणाभ्यनक्ति स्वदयत्येवैनं ग्राम्यं वा एतदन्नं यद्-
 दद्ध्यारण्यं मधु यदुद्धा मधुमिश्रेणाभ्यनक्त्युभयस्याऽवरुद्धयै मही द्यौः पृथिवी च न इत्याहा
 ऽऽभ्यामेवैनमुभयतः परिगृह्णाति प्राञ्चमुप दधाति सुवर्गस्य लोकस्य समष्ट्यै पुरस्तात् प्रत्यञ्चमुप
 दधाति तस्मात् - []

Pada Paata

कूर्मः । मधु । वाताः । ऋतायुत इत्युत - युते । इति । दुद्धा । मधुमिश्रेणेति मधु - मिश्रेण
 । अभीति । अनक्ति । स्वदयति । एव । एनम् । ग्राम्यम् । वै । एतत् । अन्नम् । यत्
 । दधि । आरण्यम् । मधु । यत् । दुद्धा । मधुमिश्रेणेति मधु - मिश्रेण । अभ्यनक्तीत्यभि -
 अनक्ति । उभयस्य । अवरुद्ध्या इत्यवरुद्ध्यै । मही । द्यौः । पृथिवी । च । नः । इति ।
 आह । आभ्याम् । एव । एनम् । उभयतः । परीति । गृह्णाति । प्राञ्चम् । उपेति । दधाति
 । सुवर्गस्येति सुवः - गस्य । लोकस्य । समष्ट्या इति सं-अष्ट्यै । पुरस्तात् । प्रत्यञ्चम् ।
 उपेति । दधाति । तस्मात् ।

47 TS 5.2.8.7

TS 5.2.8.7

Samhita Paata

पुरस्तात् प्रत्यञ्चः पशवो मेधमुप तिष्ठन्ते यो वा अपंनाभिमुग्निं चिनुते यजमानस्य नाभिमनु प्रविश-
 ति स एनमीश्वरो हिंसितोरुलूखलमुप दधात्येषा वा अग्नेर्नाभिः सनाभिमेवाऽग्निं चिनुते हिंसाया
 औदुम्बरं भवत्यूर्वा उदुम्बर ऊर्जमेवाव रुन्धे मद्ध्यत उप दधाति मद्ध्यत एवास्मा ऊर्ज दधाति
 तस्मान्- ()-मद्ध्यत ऊर्जा भुञ्जत इयद्-भवति प्रजापतिना यज्ञमुखेन संमितमव हन्त्यन्नमेवाक-
 वैष्णव्यर्चोप दधाति विष्णुर्वै यज्ञो वैष्णवा वनस्पतयो यज्ञ एव यज्ञं प्रतिष्ठापयति ॥

Pada Paata

पुरस्तात् । प्रत्यञ्चः । पशवः । मेधम् । उपेति । तिष्ठन्ते । यः । वै । अपंनाभिमित्यप -

नाभिम् । अग्निम् । चिनुते । यजमानस्य । नाभिम् । अनुं । प्रेतिं । विशति । सः । एनुम् । ईश्वरः । हिंसितोः । उलूखलम् । उपेतिं । दुधाति । एषा । वै । अग्नेः । नाभिः । सनाभिमिति स - नाभिम् । एव । अग्निम् । चिनुत । अहिंसायै । औदुंबरम् । भवति । ऊर्क । वै । उदुंबरः । ऊर्जम् । एव । अवेतिं । रुन्धे । मद्ध्यतः । उपेतिं । दुधाति । मद्ध्यतः । एव । अस्मै । ऊर्जम् । दुधाति । तस्मात् () । मद्ध्यतः । ऊर्जा । भुञ्जते । इयत् । भवति । प्रजापतिनेति प्रजा - पतिना । यज्ञमुखेनेति यज्ञ - मुखेन । सम्मितमिति सं - मितम् । अवेतिं । हन्ति । अन्नम् । एव । अकः । वैष्णव्या । ऋचा । उपेतिं । दुधाति । विष्णुः । वै । यज्ञः । वैष्णवाः । वनस्पतयः । यज्ञे । एव । यज्ञम् । प्रतीतिं । स्थापयति ॥

48 TS 5.2.9.1

TS 5.2.9.1

Samhita Paata

एषाँवा एतल्लोकानां ज्योतिः सम्भृतं यदुखा यदुखा-मुपदधात्येभ्य एव लोकेभ्यो ज्योतिरव रुन्धे मद्ध्यत उपं दधाति मद्ध्यत एवास्मै ज्योतिर्दधाति तस्मान्मद्ध्यतो ज्योतिरुपाऽऽस्महे सिकताभिः पूरयत्येतद्वा अग्नेर्वैश्वानरस्य रूपं रूपेणैव वैश्वानरमव रुन्धे यं कामयेत् क्षोधुकः स्यादित्यूनां तस्योप - []

Pada Paata

एषाम् । वै । एतत् । लोकानाम् । ज्योतिः । संभृतमिति सं-भृतम् । यत् । उखा । यत्

। उ॒खाम् । उ॒प॒दधा॒तीत्यु॑प॒-दधा॑ति । ए॒भ्यः । ए॒व । लो॒केभ्यः॑ । ज्योतिः॑ । अवेति॑ । रु॒न्धे
 । म॒द्ध्य॒तः । उपेति॑ । दु॒धाति॑ । म॒द्ध्य॒तः । ए॒व । अ॒स्मै । ज्योतिः॑ । दु॒धाति॑ । तस्मा॑त्
 । म॒द्ध्य॒तः । ज्योतिः॑ । उपेति॑ । आ॒स्महे॑ । सि॒क॒ताभिः॑ । पू॒रय॑ति । ए॒तत् । वै । अ॒ग्नेः
 । वै॒श्वान॑रस्य॑ । रू॒पम् । रू॒पेण॑ । ए॒व । वै॒श्वान॑रम् । अवेति॑ । रु॒न्धे । यम् । का॒मये॑त ।
 क्षो॒धुकः॑ । स्या॒त् । इति॑ । ऊ॒नाम् । तस्य॑ । उपेति॑ ।

49 TS 5.2.9.2

TS 5.2.9.2

Samhita Paata

द॒द्ध्य॒त् क्षो॒धुक॑ ए॒व भ॑वति॒ यं का॒मये॑ता॒नु॒पद॑स्य॒-दन्न॑मद्यादिति॑ पूर्णां॑ तस्योप॑ द॒द्ध्य॒त् अनु॑पदस्य॒-
 दे॒वान्न॑मति॒ सह॑स्रं॒ वै प्र॑ति॒ पुरु॑षः॒ पशू॑नां॒ यच्छ॑ति॒ सह॑स्रम॒न्ये प॒शवो॑ म॒द्ध्ये॑ पुरु॒षशी॒र्षमु॑प॒ द॒-
 धा॑ति॒ सवी॑र्य॒त्वायो॒-खा॒याम॑पि॒ दधा॑ति॒ प्रति॑ष्ठामे॒वैन॑द्-गमयति॒ व्यृ॑द्धं॒ वा ए॒तत् प्रा॑णैर॒मे॒द्ध्यं॒ यत् पु॑रु॒ष-
 शी॒र्षम॑मृ॒तं ख॒लु वै प्रा॑णा - []

Pada Paata

द॒द्ध्य॒त् । क्षो॒धुकः॑ । ए॒व । भ॑वति॒ । यम् । का॒मये॑त । अ॒नु॒पद॑स्य॒दित्यनु॑प - द॒स्य॒त् । अन्न॑म्
 । अ॒द्यात् । इति॑ । पूर्णा॑म् । तस्य॑ । उपेति॑ । दु॒द्ध्य॒त् । अ॒नु॒पद॑स्य॒दित्यनु॑प - द॒स्य॒त् । ए॒व
 । अन्न॑म् । अ॒त्ति॒ । सह॑स्रम् । वै । प्रतीति॑ । पुरु॑षः । प॒शूना॑म् । यच्छ॑ति॒ । सह॑स्रम् । अ॒न्ये
 । प॒शवः॑ । म॒द्ध्ये॑ । पु॒रु॒षशी॒र्षमि॑ति॒ पुरु॑ष - शी॒र्षम् । उपेति॑ । दु॒धाति॑ । स॒वी॒र्य॒त्वाये॑ति॒

सवीर्य-त्वायं । उखायांम् । अपीति । दधाति । प्रतिष्ठामिति प्रति - स्थाम् । एव । एनत् ।
 गमयति । व्यृद्धमिति वि - ऋद्धम् । वै । एतत् । प्राणैरिति प्र - अनैः । अमेद्धयम् । यत्
 । पुरुषशीरुषमिति पुरुष - शीरुषम् । अमृतम् । खलु । वै । प्राणा इति प्र - अनाः ।

50 TS 5.2.9.3

TS 5.2.9.3

Samhita Paata

अमृतं हिरण्यं प्राणेषु हिरण्यशल्कान् प्रत्यस्यति प्रतिष्ठामेवैनद्-गमयित्वा प्राणैः समर्द्धयति दुद्धा
 मधुमिश्रेण पूरयति मध्व्योऽसानीति शृतातङ्क्येन मेद्धयत्वायं ग्राम्यं वा एतदन्नं यद्-दद्यात्प्राण्यं मधु
 यद्दुद्धा मधुमिश्रेण पूरयत्युभयस्या-वरुद्धयै पशुशीरुषाण्युप दधाति पशवो वै पशुशीरुषाणि पशून्नेवाव
 रुन्धे यं कामयेतापशुः स्यादिति - []

Pada Paata

अमृतम् । हिरण्यम् । प्राणेष्विति प्र - अनेषु । हिरण्यशल्कानिति हिरण्य - शल्कान् । प्रतीति
 । अस्यति । प्रतिष्ठामिति प्रति-स्थाम् । एव । एनत् । गमयित्वा । प्राणैरिति प्र-अनैः ।
 समिति । अर्द्धयति । दुद्धा । मधुमिश्रेणेति मधु-मिश्रेण । पूरयति । मध्व्यः । असानि ।
 इति । शृतातङ्क्येनेति शृत - आतङ्क्येन । मेद्धयत्वायेति मेद्धय - त्वायं । ग्राम्यम् । वै । एतत्
 । अन्नम् । यत् । दधि । आरण्यम् । मधु । यत् । दुद्धा । मधुमिश्रेणेति मधु - मिश्रेण ।
 पूरयति । उभयस्य । अवरुद्धया इत्यव - रुद्धयै । पशुशीरुषाणीति पशु - शीरुषाणि । उपेति

। दुधाति । पशवः । वै । पशुशीरूषाणीति पशु - शीरूषाणि । पशून् । एव । अवेति ।
रुन्धे । यम् । कामयेत । अपशुः । स्यात् । इति ।

51 TS 5.2.9.4

TS 5.2.9.4

Samhita Paata

विषूचीनानि तस्योपं दद्ध्याद्-विषूच एवास्मात् पशून् दधात्यपशुरेव भवति यं कामयेत पशुमान्थ-
स्यादिति समीचीनानि तस्योपं दद्ध्यात् समीच एवास्मै पशून् दधाति पशुमानेव भवति पुरस्तात्
प्रतीचीनमश्वस्योपं दधाति पश्चात् प्राचीनमृषभस्या-पशवो वा अन्ये गो अश्वेभ्यः पशवो गो अश्व-
नेवास्मै समीचो दधात्ये-तावन्तो वै पशवो - []

Pada Paata

विषूचीनानि । तस्य । उपेति । दद्ध्यात् । विषूचः । एव । अस्मात् । पशून् । दुधाति ।
अपशुः । एव । भवति । यम् । कामयेत । पशुमानिति पशु - मान् । स्यात् । इति । समीची-
नानि । तस्य । उपेति । दद्ध्यात् । समीचः । एव । अस्मै । पशून् । दुधाति । पशुमानिति
पशु - मान् । एव । भवति । पुरस्तात् । प्रतीचीनम् । अश्वस्य । उपेति । दुधाति । पश्चात्
। प्राचीनम् । ऋषभस्य । अपशवः । वै । अन्ये । गो अश्वेभ्य इति गो -अश्वेभ्यः । पशवः
। गो अश्वानिति गो - अश्वान् । एव । अस्मै । समीचः । दुधाति । एतावन्तः । वै । पशवः ।

52 TS 5.2.9.5

TS 5.2.9.5

Samhita Paata

द्विपादश्च चतुष्पादश्च तान् वा एतदुग्रौ प्रदधाति यत् पशुशीरुषाण्युप-दधात्य-मुमांरुण्यमनु ते दिशा-
मीत्याह ग्राम्येभ्य एव पशुभ्य आरुण्यान् पशूञ्छुचमनूत्सृजति तस्मात् स मावत् पशूनां प्रजायमानाना-
मारुण्याः पशवः कनीयांसः शुचा ह्युताः सर्पशीरुषमुप दधाति यैव सर्पे त्विषिस्तामेवाव रुन्धे - []

Pada Paata

द्विपाद इति द्वि - पादः । च । चतुष्पाद इति चतुः - पादः । च । तान् । वै । एतत्
। अग्रौ । प्रेति । दधाति । यत् । पशुशीरुषाणीति पशु - शीरुषाणि । उपदधातीत्युप -
दधाति । अमुम् । आरुण्यम् । अन्विति । ते । दिशामि । इति । आह । ग्राम्येभ्यः । एव
। पशुभ्य इति पशु - भ्यः । आरुण्यान् । पशून् । शुचम् । अनू । उदिति । सृजति ।
तस्मात् । समावत् । पशूनाम् । प्रजायमानानामिति प्र - जायमानानाम् । आरुण्याः । पशवः
। कनीयांसः । शुचा । हि । कृताः । सर्पशीरुषमिति सर्प - शीरुषम् । उपेति । दधाति
। या । एव । सर्पे । त्विषिः । ताम् । एव । अवेति । रुन्धे ।

53 TS 5.2.9.6

TS 5.2.9.6

Samhita Paata

यथ् समीचीनं पशुशीरुषैरुप दुद्ध्याद् ग्राम्यान् पशून् दशुकाः स्युर्यद्-विषूचीनं-मारुण्यान्. यजुरेव वदेद्व तां त्विषिं रुन्धे या सर्पे न ग्राम्यान् पशून्. हिनस्ति नाऽऽरुण्यानथो खलूपधेयमेव यदु-
पदधाति तेन तां त्विषिमव रुन्धे या सर्पे यद्-यजुर्वदति तेन शान्तं ॥

Pada Paata

यत् । समीचीनम् । पशुशीरुषैरिति पशु - शीरुषैः । उपदुद्ध्यादित्युप - दुद्ध्यात् । ग्राम्यान् ।
पशून् । दशुकाः । स्युः । यत् । विषूचीनम् । आरुण्यान् । यजुः । एव । वदेत् । अवेति
। ताम् । त्विषिम् । रुन्धे । या । सर्पे । न । ग्राम्यान् । पशून् । हिनस्ति । न । आरुण्यान्
। अथो इति । खलु । उपधेयमित्युप - धेयम् । एव । यत् । उपदधातीत्युप - दधाति । तेन
। ताम् । त्विषिम् । अवेति । रुन्धे । या । सर्पे । यत् । यजुः । वदति । तेन । शान्तम् ॥

54 TS 5.2.10.1

TS 5.2.10.1

Samhita Paata

पशुर्वा एष यदुग्निर्योनिः खलु वा एषा पशोर्वि क्रियते यत् प्राचीनमैष्टकाद्-यजुः क्रियते रेतोऽपस्यां

अ॒प॒स्यां॑ उ॒पं॑ द॒धाति॑ यो॒ना॒वे॒व रे॒तो॑ द॒धाति॑ पञ्चो॒पं॑ द॒धाति॑ पा॒ङ्गाः॑ प॒शवः॑ प॒शू॒ने॒वास्मै॑ प्र॒ज॒न॒यति॑ पञ्च
दक्षि॒ण॒तो वज्रो॑ वा अ॒प॒स्यां॑ वज्रे॒णै॒व य॒ज्ञस्य॑ दक्षि॒ण॒तो रक्षा॑स्य॒पं ह॒न्ति॑ पञ्च॑ प॒श्चात् - []

Pada Paata

प॒शुः । वै । ए॒षः । यत् । अ॒ग्निः । यो॒निः । ख॒लु॑ । वै । ए॒षा । प॒शोः । वी॒ति॑ ।
क्रि॒यते॑ । यत् । प्रा॒ची॒नम् । ऐ॒ष्ट॒कात् । यजुः॑ । क्रि॒यते॑ । रे॒तः । अ॒प॒स्याः॑ । अ॒प॒स्याः॑ ।
उ॒पेति॑ । दु॒धा॒ति॑ । यो॒नौ॑ । ए॒व । रे॒तः । दु॒धा॒ति॑ । पञ्च॑ । उ॒पेति॑ । दु॒धा॒ति॑ । पा॒ङ्गाः॑ ।
प॒शवः॑ । प॒शून् । ए॒व । अ॒स्मै॑ । प्रे॒ति॑ । ज॒न॒यति॑ । पञ्च॑ । दु॒क्षि॒ण॒तः । वज्रः॑ । वै । अ॒-
प॒स्याः॑ । वज्रे॒ण । ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । दु॒क्षि॒ण॒तः । रक्षा॑सि॒ । अ॒पेति॑ । ह॒न्ति॑ । पञ्च॑ । प॒श्चात् ।

55 TS 5.2.10.2

TS 5.2.10.2

Samhita Paata

प्रा॒ची॒रु॒पं द॒धाति॑ प॒श्चाद्वै प्रा॒ची॒नः॑ रे॒तो॑ धी॒यते॑ प॒श्चादे॒वास्मै॑ प्रा॒ची॒नः॑ रे॒तो॑ द॒धाति॑ पञ्च॑ पु॒रस्ता॒-
"त् प्र॒ती॒ची॒रु॒पं द॒धाति॑ पञ्च॑ प॒श्चात् प्रा॒ची॒स्तस्मा॑त् प्रा॒ची॒नः॑ रे॒तो॑ धी॒यते॑ प्र॒ती॒चीः॑ प्र॒जा जा॑य॒न्ते
पञ्चो॒त्तर॑त॒ श्छ॑न्द॒स्याः॑ प॒शवो॑ वै छ॑न्द॒स्याः॑ प॒शू॒ने॒व प्र॒जा॒ता॒न्थ॒ स्वमा॑य॒त॒न॒म॒भि पर्यू॑ह॒त इ॒यं वा
अ॒ग्ने॒र॒ति॒दा॒हाद॑भि॒मेथ॑ सै॒ता - []

Pada Paata

प्राचीः । उपेति । दुधाति । पश्चात् । वै । प्राचीनम् । रेतः । धीयते । पश्चात् । एव ।
 अस्मै । प्राचीनम् । रेतः । दुधाति । पञ्च । पुरस्तात् । प्रतीचीः । उपेति । दुधाति ।
 पञ्च । पश्चात् । प्राचीः । तस्मात् । प्राचीनम् । रेतः । धीयते । प्रतीचीः । प्रजा इति
 प्र-जाः । जायन्ते । पञ्च । उत्तरत इत्युत् - तरतः । छन्दस्याः । पशवः । वै । छन्दस्याः
 । पशून् । एव । प्रजातानिति प्र - जातान् । स्वम् । आयतनमित्या - यतनम् । अभि ।
 परीति । ऊहते । इयम् । वै । अग्नेः । अतिदाहादित्यति - दाहात् । अबिभेत् । सा । एताः ।

56 TS 5.2.10.3

TS 5.2.10.3

Samhita Paata

अपस्या अपश्यत् ता उपाधत्त ततो वा इमां नात्यदहद्-यदपस्या उपदधातीत्यस्या अनन्तिदाहायोवाचं
 हेयमदुदिथ् स ब्रह्मणाऽन्नं यस्यैता उपधीयान्तै य उ चैना एवैवे दुदिति प्राणभृत् उप दधाति
 रेतस्येव प्राणान् दधाति तस्माद्-वदन् प्राणन् पश्यञ्छृण्वन् पशुर्जायते ऽयं पुरो - []

Pada Paata

अपस्याः । अपश्यत् । ताः । उपेति । अधत्त । ततः । वै । इमाम् । न । अतीति
 । अदहत् । यत् । अपस्याः । उपदधातीत्युप - दधाति । अस्याः । अनन्तिदाहायेत्यनन्ति -
 दाहाय । उवाच । ह । इयम् । अदत् । इत् । सः । ब्रह्मणा । अन्नम् । यस्य । एताः ।
 उपधीयान्ता इत्युप - धीयान्तै । यः । उ । च । एनाः । एवम् । वेदत् । इति । प्राणभृत्

इति प्राण-भृतः । उपेति । दुधाति । रेतसि । एव । प्राणानिति प्र - अनान् । दुधाति । त-
स्मात् । वदन् । प्राणनिति प्र - अनन् । पश्यन् । शृण्वन् । पशुः । जायते । अयम् । पुरः ।

57 TS 5.2.10.4

TS 5.2.10.4

Samhita Paata

भुव इति पुरस्तादुप दधाति प्राणमेवैताभिर्-दाधाराऽयं दक्षिणा विश्वकर्मेति दक्षिणतो मन एवैताभि-
र्दाधारायं पश्चाद्-विश्वव्यचा इति पश्चाच्चक्षुरेवैताभिर्-दाधारेद-मुत्तराथ सुवरित्युत्तरतः श्रोत्रमेवैताभि-
र्दाधारेयमुपरि मतिरित्युपरिष्ठाद्-वाचमेवैताभिर्-दाधार दशदशोप दधाति सवीर्यत्वायैक्षणयो - []

Pada Paata

भुवः । इति । पुरस्तात् । उपेति । दुधाति । प्राणमिति प्र - अनम् । एव । एताभिः ।
दाधार । अयम् । दक्षिणा । विश्वकर्मेति विश्व-कर्मा । इति । दक्षिणतः । मनः । एव ।
एताभिः । दाधार । अयम् । पश्चात् । विश्वव्यचा इति विश्व - व्यचाः । इति । पश्चात् ।
चक्षुः । एव । एताभिः । दाधार । इदम् । उत्तरादित्युत् - तरात् । सुवः । इति । उत्तरत
इत्युत् - तरतः । श्रोत्रम् । एव । एताभिः । दाधार । इयम् । उपरि । मतिः । इति ।
उपरिष्ठात् । वाचम् । एव । एताभिः । दाधार । दशदशेति दश-दश । उपेति । दुधाति ।
सवीर्यत्वायेति सवीर्य-त्वाय । अक्षण्या ।

58 TS 5.2.10.5

TS 5.2.10.5

Samhita Paata

-पं दधाति तस्मादक्षण्या पशवोऽङ्गानि प्रहरन्ति प्रतिष्ठित्यै याः प्राचीस्ताभिर्वसिष्ठ आर्द्धोद्या दक्षिणा
ताभिर्भुरद्वाजो याः प्रतीचीस्ताभिर्विश्वामित्रो या उदीचीस्ताभिर्जमदग्निर्या ऊर्द्धास्ताभिर्विश्वकर्मा य
एवमेतासामृद्धिं वेदोर्द्धोत्येव य आसामेवं बन्धुतां वेदु बन्धुमान् भवति य आसामेवं कृप्तिं वेदु कल्पते
- []

Pada Paata

उपेति । दधाति । तस्मात् । अक्षण्या । पशवः । अङ्गानि । प्रेति । हरन्ति । प्रतिष्ठित्या इति
प्रति - स्थित्यै । याः । प्राचीः । ताभिः । वसिष्ठः । आर्द्धोत् । याः । दक्षिणा । ताभिः
। भुरद्वाजः । याः । प्रतीचीः । ताभिः । विश्वामित्र इति विश्व - मित्रः । याः । उदीचीः ।
ताभिः । जमदग्निः । याः । ऊर्द्धाः । ताभिः । विश्वकर्मेति विश्व - कर्मा । यः । एवम्
। एतासाम् । ऋद्धिम् । वेद । ऋद्धोति । एव । यः । आसाम् । एवम् । बन्धुताम् ।
वेद । बन्धुमानिति बन्धु - मान् । भवति । यः । आसाम् । एवम् । कृप्तिम् । वेद । कल्पते ।

59 TS 5.2.10.6

TS 5.2.10.6

Samhita Paata

ऽस्मै य आ॒सामे॒वमा॒यत॑नं वे॒दाऽऽ॒यत॑नवान् भवति य आ॒सामे॒वं प्र॑ति॒ष्ठां वे॒दु प्र॑त्ये॒व ति॑ष्ठति प्रा॒णभृ॑तं
उ॒प॒धा॒यं स॑य॒त उ॒प द॑धाति प्रा॒णाने॒वा ऽस्मि॑न् धि॒त्वा स॑य॒द्भिः स॑य॒च्छति॑ तथ् स॑य॒ताः स॑य॒त्वमथो॑
प्रा॒ण ए॒वापा॑नं द॑धाति तस्मा॑त् प्रा॒णापा॑नौ सं च॑र॒तो वि॑षू॒चीरु॑पं द॑धाति तस्मा॑द्-वि॒ष्वञ्चौ॑ प्रा॒णापा॑नौ
यद्वा अ॒ग्नेर॑स॑य॒त - []

Pada Paata

अ॒स्मै । यः । आ॒साम् । ए॒वम् । आ॒यत॑नमित्या॑ - यत॑नम् । वे॒दं । आ॒यत॑नवानि॒त्याय॑त॑न
- वान् । भ॒वति॑ । यः । आ॒साम् । ए॒वम् । प्र॑ति॒ष्ठामि॑ति॒ं प्र॑ति - स्था॒म् । वे॒दं । प्र॑तीति॑ ।
ए॒व । ति॑ष्ठति । प्रा॒णभृ॑त इति॑ प्रा॒ण - भृ॑तः । उ॒प॒धा॒येत्यु॑प - धा॒यं । स॑य॒त इति॑ सं - यतः॑
। उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । प्रा॒णानि॑ति॒ं प्र - अ॒नान् । ए॒व । अ॒स्मिन् । धि॒त्वा । स॑य॒द्भिरि॑ति॒ं स॑य॒त
- भिः । स॑मि॒तिं । य॒च्छति॑ । तत् । स॑य॒तामि॑ति॒ं सं - यता॑म् । स॑य॒त्वमि॑ति॒ं स॑य॒त - त्वम्
। अथो॑ इति॑ । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒ने । ए॒व । अ॒पा॒नमि॑त्य॒प - अ॒नम् । द॒धाति॑ । तस्मा॑त्
। प्रा॒णापा॑नावि॒तिं प्रा॒ण - अ॒पा॒नौ । स॑मि॒तिं । च॑र॒तः । वि॑षू॒चीः । उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । त-
स्मा॑त् । वि॒ष्वञ्चौ॑ । प्रा॒णापा॑नावि॒तिं प्रा॒ण-अ॒पा॒नौ । यत् । वै । अ॒ग्नेः । अ॒स॑य॒तमि॑त्य॒सं - य॒तम् ।

60 TS 5.2.10.7

TS 5.2.10.7

Samhita Paata

-मसु॑व॒र्ग्यम॒स्य॒ तथ् सु॑व॒र्ग्योऽग्नि॑र्यथ् स॑य॒त उ॒प द॑धाति॒ समे॒वेनं॑ य॒च्छति॑ उ॒व॒र्ग्यमे॒वाक् -रु॒यवि॑र्वयः॒

कृतमया॑ना॒मित्या॑ह॒ वयो॑भिरे॒वाया॑नव॒ रुन्धे॑ ऽयैर्वया॑ऽसि॒ सर्वतो॑ वायु॒मती॑र्भवन्ति॒ तस्मा॑दयः॑ सर्वतः॑
पवते ॥

Pada Paata

असु॑वर्ग्यमित्यसु॑वः - ग्यम् । अ॒स्य॒ । तत् । सु॒वर्ग्य॑ इति॒ सुवः॑ - ग्यः । अ॒ग्निः॑ । यत् । स॒यत्
इति॑ सं - यतः॑ । उ॒प॒दधा॑तीत्यु॒प - दधा॑ति । स॒मिति॑ । ए॒व । ए॒नम् । य॒च्छति॑ । सु॒वर्ग्य॑मिति॒
सुवः॑ - ग्यम् । ए॒व । अ॒कः । त्र्य॒विरिति॑ त्रि - अ॒विः । वयः॑ । कृ॒तम् । अ॒या॒नाम् । इति॑
। आ॒ह॒ । वयो॑भिरिति॒ वयः॑ - भिः । ए॒व । अ॒यान् । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । अ॒यैः । वया॑
ऽसि॑ । सर्वतः॑ । वा॒यु॒मती॑रिति॒ वायु॑ - मतीः॑ । भ॒वन्ति॑ । तस्मा॑त् । अ॒यम् । सर्वतः॑ । प॒वते ॥

61 TS 5.2.11.1

TS 5.2.11.1

Samhita Paata

गा॒य॒त्री त्रि॒ष्टुब् जग॑त्यनु॒ष्टुक् प॒ङ्क्त्या॑ स॒ह । बृ॒ह॒त्यु॒ष्णिहा॑ क॒कुथ॑ सू॒चीभिः॑ शि॒म्यन्तु॑ त्वा ॥द्वि॒पदा॑
या चतु॑ष्पदा त्रि॒पदा॑ याच॒ षट्प॑दा । स॒छे॒न्दा॒ या च॑ वि॒च्छे॒न्दाः सू॒चीभिः॑ शि॒म्यन्तु॑ त्वा ॥म॒हाना॑म्नी
रे॒वत॑यो॒ विश्वा॒ आशाः॑ प्र॒सूव॑रीः । मे॒घ्या॑ वि॒द्युतो॑ वाचः॑ सू॒चीभिः॑ शि॒म्यन्तु॑ त्वा ॥र॒ज॒ता हरि॑णीः
सीसा॑ युजो॑ युज्यन्ते॒ कर्म॑भिः । अ॒श्वस्य॑ वा॒जिन॑स्त्व॒चि सू॒चीभिः॑ शि॒म्यन्तु॑ त्वा ॥ ना॒री - []

Pada Paata

गा॒य॒त्री । त्रि॒ष्टुप् । जग॑ती । अ॒नु॒ष्टु॒गि॒त्य॑नु-स्तुक् । प॒ङ्क्त्या॑ । स॒ह ॥ बृ॒ह॒ती । उ॒ष्णि॒हां ।
 क॒कुत् । सू॒चीभिः॑ । शि॒म्य॒न्तु । त्वा ॥ द्वि॒पदे॑ति॒ द्वि - पदा॑ । या । चतु॑ष्पदेति॒ चतुः - पदा॑ ।
 त्रि॒पदे॑ति॒ त्रि - पदा॑ । या । च । षट्पदे॑ति॒ षट् - पदा॑ ॥ स॒छ॑न्दा इति॒ स - छ॑न्दाः । या । च ।
 वि॒च्छ॑न्दा इति॒ वि - छ॑न्दाः । सू॒चीभिः॑ । शि॒म्य॒न्तु । त्वा ॥ म॒हाना॑म्नीरिति॒ महा - ना॑म्नीः ।
 रे॒वत॑यः । वि॒श्वाः । आ॒शाः । प्र॒सू॒वंरी॑रिति॒ प्र - सू॒वंरीः ॥ मे॒घ्याः । वि॒द्युत् इति॒ वि - द्यु॑तः ।
 वा॒चः । सू॒चीभिः॑ । शि॒म्य॒न्तु । त्वा ॥ र॒ज॒ताः । हरि॑णीः । सी॒साः । यु॒जः । यु॒ज्य॒न्ते । क॒-
 र्मा॑भिरिति॒ कर्म - भिः ॥ अ॒श्व॑स्य । वा॒जिनः॑ । त्व॒चि । सू॒चीभिः॑ । शि॒म्य॒न्तु । त्वा ॥ ना॒रीः ।

62 TS 5.2.11.2

TS 5.2.11.2

Samhita Paata

-स्ते॒ पत्न॑यो॒ लोम॑ विचि॑न्वन्तु॒ मनी॑षया॑ । दे॒वानां॑ पत्नी॒र्दिशः॑ सू॒चीभिः॑ शि॒म्य॒न्तु त्वा ॥ कु॒वि॒द॒ङ्ग य॒-
 व॑मन्तो॒ यव॑ चि॒द्यथा॑ दान्त्य॑नुपूर्व॑ वि॒यूय॑ । इ॒हे॒हैषां॑ कृ॒णु॒त भो॒ज॒नानि॑ ये ब॒रु॒हिषो॑ नमो॒वृत्तिं॑ न॒ज॒ग्मुः ॥

Pada Paata

ते । पत्न॑यः । लोम॑ । वी॒ति । चि॑न्वन्तु । म॒नी॒षया॑ ॥ दे॒वाना॑म् । पत्नीः॑ । दि॒शः ।
 सू॒चीभिः॑ । शि॒म्य॒न्तु । त्वा ॥ कु॒वि॒त् । अ॒ङ्ग । यव॑मन्त॒ इति॒ यव॑ - म॒न्तः । यव॑म् ।
 चि॒त् । यथा॑ । दान्ति॑ । अ॒नु॒पूर्व॑मित्य॑नु - पूर्॒वम् । वि॒यूये॑ति॒ वि - यू॑य ॥ इ॒हे॒हेती॒ह - इ॒ह ।

एषाम् । कृणुत । भोजनानि । ये । बरुहिषः । नमोवृक्तिमिति नमः - वृक्तिम् । न । जग्मुः ॥

63 TS 5.2.12.1

TS 5.2.12.1

Samhita Paata

कस्त्वाँ छ्यति कस्त्वा वि शास्ति कस्ते गात्राणि शिम्यति । क उ ते शमिता कविः ॥
 ऋतवस्त ऋतुधा परुः शमितारो विशासतु । सँवथ्सुरस्य धायसा शिमीभिः शिम्यन्तु त्वा ॥ दैव्या
 अद्ध्यवस्त्वा छ्यन्तु वि च शासतु । गात्राणि पर्वशस्ते शिमाः कृण्वन्तु शिम्यन्तः ॥ अर्द्धमासाः
 परूषि ते मासाः छ्यन्तु शिम्यन्तः । अहोरात्राणि मरुतो विलिष्टः - []

Pada Paata

कः । त्वा । छ्यति । कः । त्वा । वीति । शास्ति । कः । ते । गात्राणि । शिम्यति ॥
 कः । उ । ते । शमिता । कविः ॥ ऋतवः । ते । ऋतुधेत्यु - धा । परुः । शमितारः
 । वीति । शासतु ॥ सँवथ्सुरस्येति सं - वथ्सुरस्य । धायसा । शिमीभिः । शिम्यन्तु । त्वा
 ॥ दैव्याः । अद्ध्यवः । त्वा । छ्यन्तु । वीति । च । शासतु ॥ गात्राणि । पर्वश इति पर्व
 - शः । ते । शिमाः । कृण्वन्तु । शिम्यन्तः ॥ अर्द्धमासा इत्यर्द्ध - मासाः । परूषि ।
 ते । मासाः । छ्यन्तु । शिम्यन्तः ॥ अहोरात्राणीत्यहः - रात्राणि । मरुतः । विलिष्टमिति
 वि - लिष्टम् ।

64 TS 5.2.12.2

TS 5.2.12.2

Samhita Paata

सूदयन्तु ते ॥ पृथिवी ते ऽन्तरिक्षेण वायुश्छिद्रं भिषज्यतु । द्यौस्ते नक्षत्रैः सह रूपं कृणोतु साधुया ॥ शं ते परैभ्यो गात्रैभ्यः शमस्त्ववरेभ्यः । शमस्थभ्यो मज्जभ्यः शमु ते तनुवे भुवत् ॥

Pada Paata

सूदयन्तु । ते ॥ पृथिवी । ते । अन्तरिक्षेण । वायुः । छिद्रम् । भिषज्यतु ॥ द्यौः । ते । नक्षत्रैः । सह । रूपम् । कृणोतु । साधुया ॥ शम् । ते । परैभ्यः । गात्रैभ्यः । शम् । अस्तु । अवरेभ्यः ॥ शम् । अस्थभ्य इत्यस्थ - भ्यः । मज्जभ्य इति मज्ज - भ्यः । शम् । उ । ते । तनुवै । भुवत् ॥